

ÜLIÕPILASLEHT

№ 8/9

20. X. 28

M. VALLAS

Riideäri, Kaubahoov

Nr. 3. / Tartus / Tel. 5-39

Asutatud 1913

Ilusam valik ülikonna-, palitu-, kos-
tüümi- ja mantli-riideid. 1928. a.
sügise- ja talveuudised kohale
jõudnud.

ÜLIÕPILASTELE

0/0

ÜLIÕPILASTELE

0/0

VÄRSKE JA LÕBUS MEELEOLU

tudengite organisatsioonide peoõhtutel ja olengutel on ainult
siis, kui nende laual ei puudu

E. T. K.

» SÕSTRA- JA ÕUNAVEINID «

ning maitsvad suupisted:

E. T. K. kilud ja E. T. K. sprotid.

Oma häduse poolest on need kaubad saanud
kõikide üldtunnustuse. NÕUDKE IGALT POOLT.

★

Pealadu: E. T. K.

Tallinn, Lai t. 39/41.

(Eesti Tarvitajate Keskühisus.)

Haruladu Tartus, Maarjamõisa tänav nr. 21.

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄÄLEKANDJA

Kaheteistkümnendal astmel.

Käesoleva numbriga algab „Üliõpilasleht“ oma kaheteistkümnenda aastakäigu sügissemestrit. See on meie oludes küllaltki pikk iga ajakirjale. Kuid ärgu arvatagu, et see on olnud muretu kulgemine aastast aastasse. Alates ilmumist ilmasõja algaastal, ajutiselt seisma jäädes selle kolmandal aastal ning uuesti elustudes a. 1920, juba iseseisvuspäevil, on tema kallal irisend alati ainealine puudus — toimetajate suurim mure. Ning lisaks: toimetuse paberikorv pole maitsnud seni küllastust. Ainealine ja sisuline põud on „Üliõpilaslehe“ minevikust läbijooksev punaniit.

Ning möödud semester, ja algavgi? Midagi pole muutund ega näita ennustusigi selleks?

Poleks ülearune küsida-vastata, mis tuletab sellise olukorra?

*

Aastakümnetetagune üliõpilane oli sootu teine kui praegu. Samuti on ta ülesanded ja traditsioonid. Vihjatud minevik nägi lõbutsevat-laisklevat teadusjüngerit — mõisniku või mõne rahamehe

kasvavat võsu. Tubli tudeng ja hoopis auvääriline oli see, kelle nägu rapiirihoopidest ristirästilisim. Nii siis: tähtsam oli pealuu kui peaju kultuur.

Praegu õpib rahvuslikus ülikoolis rahva noorpõlve. Kõva pealuu ei mängi enam osa ning käsi peab oskama haarata hoopis midagi muud kui rapiiripidet või orjapiitsa. Õppiva inimese mõttetu ajaviit on meie päevil lubamatu luksus. Pole vahet, kas ta on kehvuri lootus, taluri järeltulija või rikka ärimehe-tõusiku poeg. Ei vabanda, kas patustaja on täis või tühja kukruga, hoopis selleta või alatine pangaküllastaja. Väikese rahva omariiklus ei luba teha selles vahet. Tänapäev nõuab pidevat vaimutööd, enese täiendamist ja arendamist, et tulevikus väärselt tõelise haritlasena rakenduda oma ja rahva teenistusse.

Kuid — millal on nõuded leidnud täie rahulduse? Millal poolegi?

Näeme mida?

Auditooriumid pole ju päris tühjad — loengute ajal. Eksamite

ajal võivad nad küll kiidelda kõige muu, kuid mitte rahvarikkusega. Seda võib teha „börs“. Siin on rahvast igasugust — tekliga ja teklita, päid ühe- ja mitmevärvilisi. Rõkatab aga kell „akadeemilise“, siis sünnib rändamine. Vaevalt on suutnud surra kella *carpe diem*, kui teadusjüngeridki on hajund.

Loengule? Osake ju sinnagi.

Osa aga? Kus teostavad teised oma *carpe diem*? Kodus töölauda taga? Raamatukogudes? Või Hamletina heideldes enda teostuse võitluses?

Ei siin ega seal. Vastuse annavad tänavad, Verner-Vattmann-Linda, see kolmepäine vampiir, Suurturu pankade kolmnurk, restoraanid, lokaalid, kinod ja veel mõnedki teised kohad.

Kes tahaks vaielda — rapiiriline nägu ei ärata ju enam lugupidamist. Rapiir on veel vaid paraadi atribuut ja magister cantandi taktikepp. Ei — pealuu pole enam märgilaud. Kuid peaju ka mitte.

? ?

Praegust on jalge ajajärk. Hästi

foxi hõõruvad jalad, gratsiöösilts charlestoni murdvad sääred — kuld ja hingeõnnistus antaks nende eest! Edespidi vahest veel rohkemgi, kui mitte ei sünni, et „Apollo“ „kaksteistkümmend päeva“ näitasid uue sihi ja tee, kuhu kulgeda. Mis olekski kellelgi selle vastu, kui seda näitaks Apollo, kuid seda teeb ju ainult „Apollo“.

Kord pöördus „Üliõpilaslehe“ toimetaja kaastöö palvega ühe vanema õppejõu poole. Auväärt vilistlane vastas omas tagasihoidlikkuses, ta ei tahtvat kasutada ruumi, mida vajavad noored, üliõpilased ise.

Nad ei vaja seda!

Mis nad siis teevad? Kas pole küsimusi, mis neid vaimustuma või vihkama paneksid? Ei näe nad nähteid, mis hinge lainetama löövad? Pole neil siis midagi, millest nende tõekspided neid sunniks kirjutama?

— —

Me tarvitame küll ruumi ja pinna, aga mitte paberlikku. Vaimustume paljust ja vihkame nii mõningat, kuigi „pisut“ teisist nähteist-põhjuseist ja teisi asju, kui mõtles minevikupäevne professor.

Oo, oleme inimarmastajad ja kaastundlikud, miks koormata „Üliõpilaslehte“ ja ta paberikorvi! Oleme endastlugupidavad, miks häbitada ennast nii mannetu esemega kui sulg-sulepea-paber!

Nii!

Sellised on põhjused, miks „Üliõpilasleht“ pole seda, mis ta võiks olla ja peaks olema. „Üliõpilaslehe“ kaastöö on päämiselt tellitud ja kirjutatud rutuga tarvilikuks ajaks. Kuid kas võib palju loota novellist, mis täna tellitud ülehommeks? Või on võimalik luua hää armastuslaul homme hommiku kella 9 — sooviavaldus antud täna. See paneb ju muigama. Kuid ka hää artiklil, kirjutisel on oma hetk.

On korduvalt küsitud, miks „Üliõpilasleht“ ei kirjuta sellest ja sellest, miks on ta nii igav? Vahest on ülapoolsega neile vastatud. Või peab kordama: sellepärast et te ise nii igavad olete ja lasete magada oma peaaajul?

„Üliõpilasleht“ pole ju ta toimetuse eralõbu, viimasele väljaandmiseks ja ostmiseks-lugemiseks. Ta on kogu üliõpilaskonnale hääle kandjaks. Tema ilmet, sisu ja suuna ei saa toimetuse määrata, vaid kaastöölisper.

Kuid et olla ja püsida, vajab üks ajakiri peale kaastööliskonna veel midagi muud, samuti hoopis olulist. Ajakirja eksistentsitala on kahejaoline. Üks neist, ülalnimetatud, on sisuline kandepind. Kuid see ei taga veel ellutõusu või -jäämist, kui puudub passiivne pool — tellijaskond.

On imestatud, miks „Üliõpilasleht“ ise ennast ülal pidada ei suuda ning alati käe meeleldi üliõpilaskonna toetuse järele sirutab. Üsna asjata imestada — ta aineline kandepind on nõrk. Napiivsus ja tohutu eluvõõrsus oleks ikka otsida ajakirja tasutavuse pääpõhjusi lehe sisust ja seletada asja selle ebahavitavuse või tühjusega. Miks siis „Looming“ vajab hädapärast kultuurkapitali ligi miljonilist toetust, ja Eesti Kirjanduse Selts ei maksa ju palja lõbu pärast „Eesti Kirjandusele“ ligi. Miks nii? Hoopis ilmne. „Kodu“ ja „Romaan“ ei vaja näiteks ühtegi toetust.

Tõesti, ei maksa toetusega ilmutate või halvas ainelises seisukorras olevate ajakirjade olukorda seletada alati sisuliste puudustega. Rahva, aga eriti haritlaskonna huvides ja maitses on pääpuudused. Imestagem parem selle üle, et me vilistlaste ja kaastöötajate laual-riiulil figureerivad

sageligi „Kodu“, „Romaan“, kuid puudub kindlasti „Looming“.

Kel olnud võimalust kõrvutada teiste maade üliõpilasajakirju meie omaga, see peab meeleldi või vastumeelt tunnistama viimase märgatavat üleolekut. Üldse kõik põhjamaade üliõpilasajakirjad tunduvad tusedamatena ja sisukatamena. Võetagu „Ylioppilaslehti“, „Studentbladet“ või „Ergo“, „Lundagård“. Nendega ei saa kuidagi võrrelda näiteks „Sphinx'i“ „College Echoes“ ja veel mitmeid teisi. Ja ometi kannatavad nad vaevalt tellijate puuduse all!

Käesolevaid ridu sisaldava ajakirja ainelise võitluse tingivad aga veel hoopis muud asjaolud.

Kujuteldagu, et meie poliitilised parteid üheskoos, ütleme Riigikogu, annaksid ühiselt välja poliitilist ajalehte.

Aga see oleks ju võimatu! Muidugi.

Mitte ironiseerides ega naljatades ei hüüta meie Üliõpilaskonna Edustust parlamendiks. Selleks on täieline õigus. Selle parlamendi moodustavad mitu rühma, kelle huvid üsna sageli üksteisele risti vastukäivad. Ning ometi on Edustus „Üliõpilaslehe“ väljaandja. Siin on see võimalik, kuid siiski raske. Pealegi pole kõik rühmad valitud ühtlasel alusel. Enamiku sünnijuured asuvad organisatsioonitüüpides, aga on ka ilmavaatelistel alusel tekkinuid. Seda keerulisemaks osutub seiskord.

„Üliõpilasleht“ tugeb oma ainelise raskuspunktiga organisatsioonide kogutellimistele. See fakt kaalub väga palju. Juhtub näiteks nii, et mõni rühm ei saavuta valimistel, kohtade jaotusel või Edustuses mõningais püüdes oma „sihti“, siis jääb ta enam-vähem päältvaatajaks, passiivsele pinnale.

See on tavalikult tarvitav võte. Passiivsus ulatub harilikult neil juhtumel „Üliõpilaslehelegi“. Kuid see tähendab 100—500 tellija taandumist.

Muidugi on see väiklane, egoistlik, ebasehine ja väga provintsimaiguline. Leidub õnneks ka paar rühma, kes enesele sellist teguviisi ei luba. Ning nende rühmade kaudu on leht vähemalt kaitstud täiel määral rühmade väikluse mängukanniks langemise eest.

„Üliõpilaslehele“ ja üldse üliõpilaskonna ettevõttele kord lähenevate ja siis taas taanduvate rühmade teguviisi ei saa kuidagi õigustada, ei üheltki lähtekohalt väljudes. Kuid mis peab ütleva siis, kui mõni rühm on kõigiti oma nõudeis rahuldatud ja siiski jääb ükskõikseks üliõpilaskonna ühishuvide vastu — mõeldud on siin „Üliõpilaslehte“. Sel juhul tuleb otsida seletusi paarkorda eelpool mainitust: huvipuudusest, õieti huvi hoopis mujale kaldumisest. Siin on meil küll siis au tutvuda jalgekultuuri harrastajatega, „Apollo“ külastajate ja peaaegu magatajatega.

Üks vanem üliõpilane, käesole-

vale lehele lähedalseisev isik, soovitas meelega „Üliõpilaslehte“ sisse seada moeosakonna — tellijaskonna laiendamise otstarbel. Kes teab, oleks see tõesti paras tuul ja magus suutäis viimati puudutatute taoliste — „Üliõpilaslehe“ „hääkäekäigu“ huvides.

Kuid milles oleksime siis parremad „Rahvalehest“, kel isegi avalikkude majade häälekandjaks saamine pole sugugi raske lugejaskonna suurendamise otstarbel? Ainult ulatuses, kvantiteedis. Kui laps jõuab astuda juba ühe sammu, küll ta siis astub peatselt teisekolmanda-neljanda. . . Esimene pits on sõber teisele, teine kolmandale. . . Üheskoos armastavad nad aga väga maanteekraavi ja tänavarenni.

Kui Mohamed ei lähe mäe juure, siis minevat mägi Mohamedi juure. Nii näib käivat tõesti meie päevade tõekspide.

Aastaid tagasi, Vabariigi algpäevil, ilmus sümboolse nimega ajakiri: „Aeg“. Ta oli igatahes loetav. Möödunud aasta jõululauale kandideeris samanimelise ajakirja esiknumber. Sisuks päämiselt: tantsusammud (muidugi ainult moodsate), moeuudised här-

radele ja daamidele, kohvikukulu- lused (teksti sees) jne. Kõik sõnas ja piltides (ka kohvikukulu- lused).

Kajastasid need kaks tõesti a e g a? Näib küll! Igatahes tõestavad nad ülal vihjatud tõekspidet.

*

Kas peab ümberristimine ulatuma „Üliõpilaslehegi“ tallu? Kas peab ta minema siia või sinna, üles või alla?

Üksteist ja pool aastat on ta sammund oma kindlat rada. Tahaksime uskuda: kaheteistkümnenda aasta teisel poolel ja edespidi võib ta sel rajal ainult edasi minna, aga mitte tagasi või koguni kuhugi kõrvalisele rabarajale. See on meie endi huvides ja meie kaudu rahva huvides.

Rõõmustavat ei näe ju silm, erilisi ennustusigi selleks mitte.

Või arvatakse teisiti?

Võib olla paneb nähaolevgi juba silmad särama ja soovid rahulduma. Vahest paljudel, paljudel.

Tõesti, tõesti — siis peab küll „Üliõpilasleht“ hakkama „andma rahvale, mis rahva kohus!“

Aga ei — veel mitte!

Ed. Roos.

Vabariik ja üliõpilaskond.

Varssi astub rahvas taas valimiskastide juure, et teostada oma suvereniteeti ning panna valimissedelisse omi soove ja lootusi. Kuna meie põhiseadus on annud valimisõiguse igale eestlasele kahekümnendast eluaastast päle, siis haaravad valimised ka nelituhat üliõpilast, rahva haritumat (või vähemalt koolitatumat) kihti. Tahtmatult sel puhul mõtted pöörduvad küsimusele, millist osa etendab meie sisemises poliitikas eesti üliõpilaskond.

Kuna valimisõigusele ei vasta valimiskohustus, siis ei tea kuigi palju selle neljatuhandepealise sfinksi subtumisest oma (s.o. riigi) saatusesse. Ent mõni võrdlus, mõni analoogia on mõtlemapanev. Mul on olnud juhust korduvalt tähele panna eesti üliõpilaskonna väikest osavõttu riigipoliitilisest elust, ütleksin enam, väga piiratud huvigi selle vastu.

Ma ei tea, kui mitu üliõpilast vaevub osa võtta riigikogu valimistestki, ent kui otsustada üli-

õpilasp Parlamendi valimiste järgi, (ja mõningad asjaolud lubavad siin analoogiat oletada), siis võiks valijate protsent kõikudaviiekümne ümber. Kuid meie ei ole ainult üks kord üle kolme aasta kodanikud. Ja kui me võrdleme eesti üliõpilase osavõttu oma riigi elust sellega, mis on teistes Balti riikides, siis on terav vahe otse silmatorkav.

Läti üliõpilaskond on õige tähelepandav tegur naabermaa sisepoliitilises elus. Kaasaelamine

riigi siseeluga on intensiivne nii pahempoolselt kui ka parempoolselt orienteerund ringes¹⁾. Leedu ei või ainustki valitsust olla arvestamata üliõpilaskonna meeleoludega. Kahjuks ja vastavalt Leedu üldisele sisepoliitilisele seisukorrale on siin osavõtt politikast muutunud niivõrt kirglikeks, et ka üliõpilaskond on lõhestunud kaheks laagriks, mis ei taha nähagi teineteises kaasvõitlejaid. Ka poola üliõpilaskonna sisepoliitiline ja rahvusvaheline prestiiž on suur ja selle elava huvi tulemus, mis on poola üliõpilasel sotsiaalelu vastu. Märgitagu muide võrdluseks, et poola üliõpilaskonna esinduse eelarves on korralised, ülikooli kaudu saadavad summad, mis meil moodustavad eelarve ainsa tululahtri — õige väike murdosa teiste tulude kõrval, mis saadud üliõpilaskonna oma üritustest.

Sõites külla läti, leedu, poola üliõpilaskonnale — saad kohe kontakti nende riikidega, küllastades eesti üliõpilaskonda, tutvud ühe kooliga. Tartu ülikool on tõesti ainult kool, eesti üliõpilane tõesti õpilane. Vastavalt sellele on ka avaliku arvamise, ülikoolivalitsuse, ametkondade suhtumine meisse ja meie esindusse. Õige ju on, et see viimane iga aastaga omandab ikka vaimulagedama ilme, et põhimõttelise toimimise ja vastutustunde asemel võtab maad esinduses ikka enam klassiline „ve-reinsmeierei“ ja organisatsioonide vägipulgavedamine, jällegi kurb analoogia me riigi elule.

Sellistel tingimustel on ülikooli ikka kõvenev eestkostmine üliõpilaskonna üle mitte ainult mõõdapääsmatu, vaid ilmingimata vajalik; see pole ai-

nult ülikooli juhtide õigus, vaid ka kohustus. Küsimus on vaid selles, kas meie peame olema seda, mis oleme.

Pilk naaberriikidesse, pilk me enese lähemasse minevikkugi näitab, et see pole ilmingimata tarvilik. Õige, oleme eestkätt õpilased, ent — nagu viipasin eelpool — oleme ka täisõiguslikud kodanikud. Ja see pole ainult õigus, vaid ka kohustus. Arvurikka eesti üliõpilaskonna osavõtt ja raskuskaal vabariigi põhiseaduslikus elus ei pea ilmingimata olema nii väike, ta ei tohikski seda olla. Riik ei ole ju midagi väljaspool meid seisvat, riik on ühiskond, riik — see oleme meie...

Kes tänapäev pretendeerib haritlase nimele, peab omama ka teatavat ühiskondlikku haridust. See nõue on Euroopas nii üldtunnustet, et leiame selle mainimist koguni algkooli didaktika õpperaamatuis¹⁾. Seda haridust võib omandada aga ainult astudes ühiskonna ridadesse, liitudes poliitiliselt kogenend kodanikele. Vanem põlv ütleb meile: see pole teie asi, seda teevad teised, teie asi on õppida ja kantust teha. Meie aga teame, et keegi pole enamal määral kutsut oma rahva saatuse kallal töötama kui just studeeriv noorsugu. Kui me seda ei tee, siis peaksime ausate inimestena paluma, et meilt võetaks ka aktiivne valimisõigus. Omame kodaniku kohustusi, omame kodanikuõigusi. Kui mitte meie ei määra oma rahva homset päeva, kes peab seda siis tegema? Ja selle homse nimel on meil õigus tänapäeva arvustamisele, sest me pole ei pimedad ega kurdid ega ka tuimad ja temperamenditud. Vaatame veidi, kes

on siis need teised, kelle ainuõiguseks öeldakse olevat riigi saatuse määramine.

Eestis teevad politikat eestkätt mõnisada riigi ja kogukondade kõrgemat ametnikku, sada rahvasaadikut ja tosin poliitilist ajakirjanikku. (Pankade ja teised majandusringkondade mõjutused jäävad sellest vaatlusest välja, kuna nende mõju pole avalikule arutlusele alluv).

Nende taga seisavad parteide ja eellauses klammerdet organisatsioonide juhatused: esimehed, sekretärid ja juhatusliikmed, kes püüavad sekka haarata me sisepoliitikasse oma ltu- ja huvi-asendilt. Poliitilise käekäigu raskuspunkt on osalt kõrgemas bürokraatias, osalt riigikogus — siin jälle osalt parteide liiderite man, kes teisi reastavad enese taga mitmesuguste organisatsioonide ja taktiliste vahenditega ja on seot partei programmiga.

Nii pea kui valija on lasknud kasti oma hääle, on ühendus tema ja rahvasaadiku vahel otsas — kolmeks aastaks. Rahvasaadik on jällegi olev (mõttekalt vältim süsteemi järele) partei liiderist ja nii on meie politika = kompromiss-läbirääkimiste tulemus kõrge bürokraatia (valitsemise spetsialistide) ja parteide vahel. Need mõlemad pooled püüavad sageli ausasti mõista majanduse ja (harvem) kultuuri nõudeid ning siis transformeerida need nõuded ja plaanid tõele, — kusjuures aga kompromissi piiri ei määra asja enese suurimad teostustarvidused ja -võimalused, vaid suurel määral ka seigid, mis mõõduandvad partei olemasolule ja erishtele ühel pool ja bürokraatia mõjule teisel pool. Politikat ei tehta meil aja asjalikkude nõudmiste kohaselt, vaid kahe suure instantsi faktiliste kaa-

1. Artikli koostaja väldib meelega igat parteipoliitilist seisukohavõttu selles puht-printsiipiaalses kirjutises.

1) Vt. Schmieder. Allgemeine Unterrichtslehre 19254, lhk. 5.

Soome üliõpilaskonna kevadpidustustelt: rongikäik.

Tolstoi ema, isa ja naine.

Teatavasti on emad tihti need, kelle vaimulaadi omavad pojad — geeniused.

Tolstoi ema — vürst Nikolai Sergejewitshi Volkonski ainuke tütar, saatis mööda osa oma lapsepõlvest ja kogu neitsiea Jasnaja Poljanas. Ligi kakskümmend aastat elas see küla üksilduses — ja see üksildus surus pääle ta vaimulmale ka oma ilme.

Vürst Nikolai Volkonski, „Sõjas ja Rahus“ kujutatud vanakese Bolkonskina, oli äkiline ja karm. On endast mõistetav siis, et Tolstoi emal tuli õppida alandust ja leplikkust kõiges.

„Ta on vaid punastanud, hakanud nutma, kuid kunagi pole lausunud karmi sõna“.

Üksildus ja isa despotism — nende survele Maria Nikolajevna süveneb endasse. Isalt on pärinud ta temperamentlikkuse, kujurlike fantaasia — ja üksildus arendab ta hinge laiuti ning sügavuseti. Alul armastab ta oma isa, siis oma kaaslast prantslannat, siis oma peigmeest, kes aga äkki lau-

latuse ees sureb ja — lõpuks oma lapsi, olles abiellunud mehega, kes kosis ta kaalutluste, mitte aga armastuse järele.

Ka on jätnud ta maha enesest kirjanduslikke märkmeid. Esimene on harilik kaustik, mis kannab päälkirja: „Mõningad märkused, mis juhivad külakese Jasnaja Poljana põlluküündmise mõismisele“. See on nähtavasti ta isa poolt ette dikteeritud. Teine kaustik on kosmograafiliste põhiküsimuste seletusi.

Juba huvitavam on Maria Nikolajevna päevik, alatud 1810 aastal. See algab järgmise episoodi ülestähendusega:

„1810 a. 18. juunil sõitsin välja isaga Moskvast, süda täis rõõmu, kuid kerge rahakotiga, milles oli ainult neli rubla; ja see summa pidi viima mu kuni Peterburini.“ Sel ajal oli ta 16. aastane.

Peterburis olles, tulles teatrist „Medea“ etenduselt, märgib ta: „See teos on õudne, ja mamsel Gorgha mängis selle täiuslikult; kuid siin teised näitlejad ei

vasta temale; mis väga vähendab muljet, mille teos vaatajate peale avaldab.“

Nende siin toodud paari märkme järele tundub meile Maria Nikolajevna mõtliku, asjaliku ja kunstiliste kalduvustega tütarlapsena.

Kõige huvitavamad aga ja vast ka iseloomulikumad on Tolstoi ema luuletused. Toome siin esimeseks selle, mille kirjutas ta viis kuud pääle oma laulatust.

„O, amour conjugal! doux lien
de nos ames!
Source, aliment! De nos plus doux
plaisirs!
Remplis toujours nos coeurs de
ta celeste flamme
Et du sain de la paix couronne
nos désirs!

Je ne demande au Ciel ni grandeur, ni richesse, Mon sort tranquille suffit à mes vœux; Pourvu que mon époux me gardant sa tendresse Autant qu'il est chéri sol toujours heureux.

Que notre vie s'écoule comme un ruisseau paisible.“

„O, abikaasade armastus! Õrn

lutluste järele, instantside, kes loomulikult mõlemad peavad eestkätt omama püüet võimalikule enesealahoiele.

Mis puutub ajakirjandusse, siis on valdav enamik poliitilisest sõnavõtjaist ja eranditult kõik poliitiliselt mõõduandvad ajakirjad parteipolitika sulased (kuigi nad mõnikord väljapoole ennast teisisiti püüavad näidata). Kirjanik-kond, kelle sulg pole ostetav, piir-dub vaikumisega; meil pole ei Dante't ega Tolstoi'd ega Sinclair'iigi. Mis muidu Eestis askeldab politika ümber, alustades paremalt fašistlikkude koondistega (mille asutamine või demaskeeru-mine kõige lähema tuleviku küsimus) ja kuni kõige pahempoolsemate sotsialistlikkude ja latent-kommunistlikkude organisatsioonideni (ja scil. kõik nende piiride vahel olevad mõõdukad) — kõik see ei oma meie sisepolitika arengule õieti vähematki mõju. Eelmai-nit kaks tähtsat instantsi mõõ-

duvad kõigist „mitte nende kon-vendi“ algatustest ja ergutustest ikka suureneva rahu ja üleolekuga. Süмптоomaatiline sellele üleole-kule on näiteks kas või seik, et võidi pätada lihtsa juriidilise ümberseletamisega rahvahäletuse nõudmist¹⁾, mida oli algatand põhi-seaduses ette näht suur kodanik-kude hulk ja mille tulemuste, popu-laarsuse ning vajalikkuse kohta ei kahtle eesti rahva enamus.

Uue vere juhtimine meie riigielu lubjastuvaisse soontesse (ja sedani-melt mõlemate käsitletud instantsi kaudu) pole kerge probleem.

Parteid on nimekirjavalimiste süs-teemi abil loond organisatsioone, mis on lakatatavad jällegi ainult parteide eneste läbi (kui kõrvale jätta vägivalla vahendit, millist võimalust see kirjutis jätab arvesta-mata). Tarvis selgesti silmas pi-dada, kuidas tekib riigikogu isik-

1) Jutt on nimelt endistele mõisnik-kudele „tasu“ maksmise küsimusest.

lik koosseis. Iga partei viib nii ja nii palju partei-sõdureid riigi-kokku, keda siis komandavad par-teide juhatused ja muud organid, asjaajajad ning rühmaeestseisused. Kõigile neile instantsile on riigi-kogu kodukorraski nii ridade vahel antud erilisi tegevusvõimalusi. Üksik rahvasaadik, kui ta tahaks esitada isiklikku arvamist, on täie-line null. Lisaks sellele on vaba mõtteavaldus poliitilises ajakirjan-duses saand tegelikult täiesti või-matuks põhjustel, mille lahtirulli-mine siinkohal viiks liiga kaugele. Teisel pool aga ka bürokraatia sulgeb omi ridu nii korporatsi-oonina kui viimasel ajal isikuliseltki. Veel veidi aega — ja meil tekivad valitsevate „kihtide“ asemel valit-sevad perekonnad. Ent praegu veel võetakse ministreid, nagu nad tulevad riigikogust kombinatsi-oonide tulemusena ja püütakse, pea alati eduga, rakendada uut ministrit ministereiumi bürokraatia mõtteringi. On käega katsutav, et

meie südamate side! Meie kõige magusamate maitsmiste allikas! Täida alati me südamed taevaliku tulega ja rahulises vaikuses krooni me soovid! Ma ei palu Taevalt ei kuulsust ega rikkust; mu rahulik saatus rahuldab mu uned. Ainult et mu abikaas hoiaaks mu jaoks õrnuse ja oleks sama õnnelik, kui-sugusel määral ta on armastatav.

Me elu jooksku kui jooksev ojake . . .“

Ka on Tolstoi ema mõtteri kokku seadnud või välja kirjuta-nud kogu, mis võimaldab saada ehk ka mingisugust aimu ta mee-leoludest, huvidest ja vast lõpuks ka teravmeelsusestki.

„Külmad südamed ainult mä-letavad, õrnad aga elavad mäles-tustega, ja nende minevik ei ole surnud, vaid ainult puudub.“

„On vaateid, mis kõnelevad, ja hääli, mis hellsevad nagu muu-sika.“

„Varases nooruses otsid väljas-pool enesest oma mina. Me otsi-

me õnne, pöördudes kõigi poole, mis meid ümbritseb. Kuid, vähe-haaval, kõik meis pöörab meid sissepoole.“

„Souvent l'on résisterait à ses propres passions, mais l'on est entrainé par celles des autres.“

Kõik eelpool toodud märkused nagu luuletusedki on kirjutatud prantsuskeeles.

Võiksin esitada veelgi Tolstoi ema õrnu, stiilseid ja teatud mõttes ka suursuguseid eneseväljendusi. Tõsi küll, Tolstoi ema neis kir-jutistes avalduvad voorused tundu-vad ehk raamatulistena. Ta saatuski peaks meile tunduma en-nem ebaõnnestununa kui suure õnnena. Kuid ta ise ei soovigi muud. Ta on selleks liialt kasva-tatud, et mitte õnnelikuna end tunda oma saatuses.

Oma mehele on ta naiseks sõna kõige suursugusemas mõttes; mehe naiseks, kellega ta tee kokku ei langenud mitte armastuse, vaid abielu kaudu. Ta armastab oma

lapsi. Ja armastab lõpuks ka oma laste isa.

Tolstoil enesel ei võinud olla ühtki mälestust emast, suri see ju, jättes Leokese vaeslapseseks.

Kuid Tolstoi kujutab ta „Sõjas ja Rahus“ Maria Bolkonskaja nime all heana, kaunina ja armsana.

Maria inimtüübina on vähe sentimentaalne — luuleline. Tegeleb muusikaga. On ülemeelik, näeb illusioone — ja need pu-runevad eleegilise lüürikaga; ta peab neist lõpuks loobuma elu reaalsuse ees.

Tolstoi isa oli poja sõnade jä-rele „keskmise kasvu, ilusa keha-ehitusega elav sangviinik, meel-diva näo ja alati kurbade silma-dega.“ Põline aristokraat. Nähta-vasti vähe unistaja, õrnade käte, peente pikkade sõrmedega. Nagu emagi — vanemate ainuke laps.

17 a. astub see sõjaväeteenis-tusse — asudes Napoleoni vastu sõjakäiku. 1812. a. 28. dets. kirju-

Soome üliõpilaskonna kevadpidustustelt: Pidu Kaivopuistos.

tab ta oma vanematele sõjakäigut:

„Meie pole olnud veel kordki lahingus ja ei ole lootust pea sellesse sattuda, aga nägin kõike seda, milles sõda on õudne; nägin kohti, mis versta kümne ulatuses kaetud surnukehadega; teie ei või ette kujutada, milline hulk on neid teed mööda Smolenskist Krasnoje alevini.“ Ja kiri lõpeb ülestunnistusega, et meeleldi jätaks maha sõjamehe elukutse; ta on tüdinenud sellest. Ta ei suuda truuks jääda kohustustele isamaa ees. 1819. a. lähebki ta erusse. Abiellub selle järele — ja asub naise mõisa Jasnaja Poljanasse.

Püsimate iseloom — nii iseloomustatakse Tolstoi isa. Ta poolvägisi astub poisikesena sõjaväkke. Kuid on halb sõjamees. On mõisnik — kuid vilets peremees. Ta ei suutnud süveneda millessegi.

Ta loeb klassikuid, süveneb ajaloosse ja loodusteadusse. Ta silmaring on lai — kuid unistajalik. Tal puudub teoinimese tahe ja jõud. Ta ei mahu oma vaimse isikuga ei tegelikku poliitikasse ega selle programmidesse. Ta on

kõige väikluse vastand — kuid tahtejõuetu samal määral. Ta elu möödub ühegi suure silmapilguta. Kuid tal oli suuri mõtteid. Ta oli inimene ilma paatoseta.

Tolstoi oli kaua aega Bersi perekonnaga tuttav, või isegi viimase sõber. Ta armastas järjekorras ema, siis selle kolme tütart, kuid talle tundus lõpuks, et see õige äravalitu on keskmine tütar Sofia Andrejevna. Kuid see oli alles 17 a. vana. Tolstoi ise aga üle kolmekümne.

Tolstoile tundus, et pole õige oma läbielatud ja läbikulutatud elu siduda noore, ilmsüütu tütarlapsiga. Kolm aastat võitleb ta enesega, enne kui avaldab oma armastuse. „Sõjas ja Rahus“ jutustab jällegi, kuidas tegi ta ettepaneku Sofiale: nad mõlemad kirjutasid sõrmega lauale nende sõnade algtähed, mida ütelda ei sõandatud.

Tolstoi ettepanek võetakse vastu. Ja laulatus on õige pea. Algab õnnelik abieliu (23. sept. 1862).

Tolstoi oli väsinud, väsinud kõigest: endpillavast elust, töötami-

sest. Ta esimesi teoseid võeti vastu hästi. Kuid nüüd vaigiti maha juba ta uued teosed. Publik oli ta vastu ükskõikne.

Kuid abielludes saavutas ta tasakaalu, rahu ja õnne ning ta loob oma suuremad teosed.

Ta abieliu näis õnnestuvat kõigiti. Sofia on literatuursete kalduvustega. Mõistab ja hindab mehe tööd. Töötab sellega ühes. Mees dikteerib, naine kirjutab. Naine kirjutab ümber mehe mustandid.

Naine asub vaimselt juhtima meest. Mees on rikastatud armastaja naise südame võrra. Naine on „Sõjas ja Rahus“ Natascha ja „Anna Kareninas“ Kittii modelliks. Ja nii mööduvad 10 — 15 rahu-likumat ja loomingrikkamat aastat Tolstoi elus.

Lõpetanud suurte jõupingutuste järele „Anna Karenina“, murdub sisemiselt Tolstoi.

„Kui polnud ma viiekümne aastane — lausus ta ise — ma armastasin, mind armastati, mul olid head lapsed ja suur mõis; võisin teada, et mu nimi kuulus; olin tugev vaimliselt ja hingeliselt. . .

säärane isoleerumine rahva hinge tuksest peab põhjustama me noore riigi juures enneaegseid vanadussümptome.

Kas ei oleks loomulik, et meie rahva akadeemiline noorsugu elaks kaasa rahva ja riigi eluga, teiste sõnadega, et eesti üliõpilaskond areneks (*horribile dictu!*) poliitiliseks faktoriks?

See pole sugugi võimatu, nagu näeme naaberriikide eeskujust. Ja kui haarame kaugemale Euroopasse, siis näeme siingi sedasama. Isegi Mussolini maal omab rahvuslik üliõpilaskond väga arvessevõetava tähtsuse poliitilise faktorina ja lubab enesele koguni iseseisvat talitamist eri juhustel, hoolimata oma põhilisest ustavusest maksvale korrale. Kas julgeks näiteks eesti tudengkonna välisdelegatsioon talitada oma riigivanema käsuga nõnda, nagu seda tegi hiljuti itaalia üliõpilaskonna delegatsioon kõik-

võimsa „duce“ korraldusega viimaste C. I. E. sündmuste puhul?

Nii siis, eestigi üliõpilaskonna aktiivsem osavõtt meie põhiseaduslikust elust pole sugugi võimatu. Ja enam: on selge, et meie generatsioon peab olema tegev juba täna, sest nende vahel, kes tegid politikat vabariigi algpäevil ja nende vahel, kes täna alles istuvad ülikoolis, puudub ju terve generatsioon. Kui aga tekib riigielus tühi koht, kui pole orgaanilist üleminekut, siis muutub küsitavaks kogu rahva ja riigi evolutsioon. Need vähesed vabadussõjaaegsest üliõpilaspõlvest, kel oleks veel tänapäev vaimset, moraalselt ja kehalistki jõudu läbielat viletsuste kiuste veelgi viljastavalt mõjustada me avalikku elu — need pressitakse varstigi vanade parteide või vana bürokraatia masinasse. Loota mi-

dagi on ainult nüüd tõusvalt generatsioonilt. Mitte uusi parteiametnikke ja kõnetorusid ei tahaks me näha uues üliõpilaskonnas, vaid näeksime meeleldi ta arenemist kompaktselt grupiks päris suurte ideaalsete sihtidega. Vastasel korral läheb veel üks põlv kaduma me kodumaa sugugi mitte nii vaidlematule tulevikule. Ja me usume kindlasti, et hoolimata kõigist ilmavaatelistest ja majanduselistestki erinevustest peaks leiduma ja leidubki sellaseid kogu eesti noort kvalifitseerit haritlaskonda köitvaid põhiideeale.

Mõistagi ei saa ülikool inimesele politikat õpetada, seda veel vähem vahest, kui moraali. Viimases efektis saab teha politikat ainult sõrmeotstetundega. Ka ei jatku teoreetilisest haridusest praktiliste ülesannete lahendamiseks ja mõistmisekski, mille ette meid võib seada igapäev kui ikkagi

Ja äkki mu elu jäi seisma. Ma võisin hingata, süüa, juua, magada; kuid polnud elu, sest et polnud soove.

Mina, terve, õnnelik inimene, mina tundsin, et ei või enam elada.

Ja siis mina, õnnelik inimene, peitsin enese eest nõõri, et mitte üles puua end kahe kepi vahele omas toas, kus oli igal õhtul üks lahti riietudes, ja lakkasin käimast püssiga jahil, et mitte valatuda liialt kergel viisil elust lahukumisega. Mulle näis, et mu elu on mingisugune, kellegi poolt minu üle mängitud halb nali.

Nelikümmend aastat tööd, muret, arengut — ja kõik selleks, et midagi pole! Midagi!!!

Ja siin algab Tolstoi uus otsimine. Ta lähenes lihtrahvale. Ja vahepeal vastolu süveneb oma perekonnaga.

Ta naine, kes meest armastab, leiab, et mees läheb tast mööda. Niigi kogu aeg hoolitsedes mõisa ja perekonna eest — mõjus mehe muutumine ärritavalt,

Kuid mees on üle elanud naisest, nagu üle elatud oli ka ta noored aastad. Mees on naiselt võtnud kõik — mis võimalik. Ta on küllastunud.

Tolstoi andis oma päevikud ümber kirjutada naisele. Kuid ta noorus oli enesepillamine võõraste naistega sõna otsekohesest mõttes. „Kui loom“ . . . märgib naine, päevikuid ümber kirjutades.

Sofia ei olnud kõigiti ka mitte ülev naiskuju. Ta oli hea pere-naine. Kuid ta oli pääletükkiv. Kui Tolstoi sõbrutseb alamrahva ja igasugu vabaarmastajatega — siis kannatas selle all aadlik naine. Vastolud süvenesid. Vaen tõusis nende vahele.

— Kuni — Tolstoi põgeneb oma naise eest südaõöl. Ja ometigi — armastas naine teda endiselt, armastas kirelise hoolimatusega. See oligi see, mida Tolstoi välja enam ei kannatanud.

J. Pert.

Raamatute keskel.

Dr. Kurt Göpel Die allgemeinen Bedingungen für das Studium in Deutschland. Teine parandatud trükk 1928. „Hochschule u. Ausland“ kirjastus, Charlottenburg 2 Kurfürstenallee 14. Hind 50 penni.

Raamatuke võtab kokku meeldivas lühiduses ning ülevaatliselt tingimused ja eelded stuudiumiks riigisaksa ülikoolides. Eriti on silmas peetud välismaalase tarvidusi. Kirjutises on täpselt loeteldud ametlikud ja tegelikud eelded vastuvõtuks Saksa ülikoolidesse, kõik võetavad maksud j. m. Lühidalt puudutatakse stuudiumi meetodit, vältust ja võimalikke eksameid, antakse näpunäiteid korterotsimiseks, viipeid toitmisvõimaluste ja üliõpilasmajapidamises võimalikkude soodustuste kohta. Lõpuks ka saksakeelse stuudiuminõuandekirjan-duse loetelu ja ülevaatlis Saksa riigi ülikoolide tabell. Esialgseks tutvumiseks võib brošüüri julgesti soovitada igale kaasvõitlejale, kes mõtleb õppida Saksamaal. Tellida on võimalik ka üliõpilaskonna raamatubüroo kaudu.

A.

Tartu üliõpilaskonna laulupeo aegne rongikäik Riigikogu esimeest tervitamas.

näljasurmast (otsekoheselt ja kultuuriselt) teravalt mööduvat rahvast. Ümbritsev elu nõuab inimesi, isiksusi. Päid on meil tarvis, mitte ainult tekleid, olgu viimased nii korrektsed ja suurepärased kui tahes. Päid, mis on vabad nii konventsioonest kui ka teoreetiliste õpetuste jätistest!

Meie parteid (kus ükski ei raatsi lubada teisel istuda keset lauda või moldi ja kus vahetpidamata mineeritakse üksteise põlde) on vananend. Me vajame uusi koondisi tahtega asjalikule tööle, psühholoogilise suundumisega rahva üldhuvidele, vabadusega üksikule tegutseda oma parema äratundmise järel. Praegu ülikooli täitva generatsiooni üheks ülesandeks on saand anda töötavaid inimesi või ohvitseri sellele me poliitilise elu mõeld uusgrupeeringule. Neist viimaseist võivad hiljem end välja töötada saavutuste läbi need vähesed rahvajuhid, keda vajame. Parteid, organisatsioonid ei tee midagi ega suudagi midagi

teha, et tuua me poliitilisse ellu selliseid inimesi. Sellepärast siin on igäühe kohus ennast ise kodanikuks kujundada, ükskõik kuhu teda ei vii lõpuks ta tee.

Parteid võivad anda oma järelkasvule ainult pinnalise kasvatus; partei mittekeeruline tarkus tangeerib ikka „valimiste konspekti“ ettevalmistamisele, partei-noormeeste praktiline treening piirdub „roppa-kanda“ käteteõpetamisega. Kes arvab, et ma liialdan, see jälgigu ukse ees olevaid valimisi — ja ta veendub.

Eesti üliõpilaskond, eesti haritlaste kvalifitseerit järelkasv võiks palju ära teha me poliitilise elu tervendamiseks ja noorendamiseks, me olude ähvardava rabastumise ärahoidmiseks. Selleks tuletagu üliõpilaskond meelega, mis ta praegu õieti on ja mis ta võiks olla ja peaks olema.

Eesti üliõpilaskonna ja ta organite praegune tegevus ja eluavaldused on õieti infantiilsed. See on minu (ja mitte ainult

minu!) vankumatu kauaaastaseist tähelepanekuist kasvand veene, ent kahjuks pole mul võimalik seda tõsiasi siinkohal illustreerida ning pean leppima vihjega, Sapienti sat.

Aga ühte lõpuks: Saagem elavamaks, saagem enamaks teadmises, et oleme oma rahva tulevik! Saagem enamaks isikutena, saagem enamaks aga ka haritlaste koondisena, tervikulise eesti üliõpilaskonnana! Ja — et tagasi tulla artikli teemile — saagem enamaks ka sotsiaalse ning poliitilise faktorina me avalikus elus, et ei tuleks järgmiste aastakäikude noorureil enam kaevata, nagu praegu:

„Ei karge tuulemaa mu kodu,
kun meeli karastaman virgeid
tuuli,
see enam soielate rodu,
kun sumpu mustalt maoli või
suuli.“

Vana tudeng.

Märkus: Toimetus ei jaga kõiki autori seisukohti.

Rahvusvahelise Üliõpilasliidu (CIE) kongress Pariisis 11.—24. aug. s. a.

CIE X kongress peeti tänavu Pariisis. Tekkides 9 aasta eest Prantsusmaa pinnal seitsme üliõpilaskonna koondisena, on praegu CIE kujunend üleilmiliseks üliõpilas-keskorganisatsiooniks. Temasse praegu kuuludes ¹⁾ 33 üliõpilaskonda, oli ta kogund Pariisi kongressile aga juba 49 riigi üliõpilaste esindajaid. Laialdasemalt esindet kui kunagi enne, oli ka kongressist osavõtjate ametliikude ja mitteametikude delegaatide arv tugevasti suurenenud, tõustes seekord 1500-ni.

Avamiskoosolek peetakse senaator de Jouvenel'i, endise Prantsuse haridusministri juhatusel Sorbonne'i aulas. Kõigile öeldakse teretulemast korraldajate ja CIE presidendi, Dr. R. Malini, poolt. Antakse üle tervitusi Pariisi linnavalitsuselt, kantakse ette tervituskiri R. Poincaré'lt, milles on allakriipsutat tagajärgi, mis saavutat 9 aasta jooksul ja mis suuremad kui juleti ette näha 1919. a. Strasburgis, kui asutati CIE ja tema juhatusel avati esimene nõukogu istang.

Kuulutatatakse avatuks CIE X kongress ning algab töö veel sama päeva

1) Autori keel muutmata.

päälõunal, delegaate kogudes esimeks plenaaristanguks — tutvumiseks ja läbirääkimiseks kongressi päevakorra ja tehnilise läbiviimise suhtes.

Üksikasjalisem töö algas 13. aug. komisjonides.

I komisjonis arutetakse kõige laialatuslikumaid põhimõttelisi küsimusi, mis tähtsad kogu CIE tegevuse sihi määramiseks.

Mis sageli takistuseks rahuliku rahvusvahelise läbikäimisele, on olukord, et lahendamata paljudi tüliküsimusi rahvaste vahel, ning mõnegi maa vahel on käimas kibe võitlus ja kaet sõda. Üliõpilased kui noored, kellest mõnigi tunneb end kutsut olevat tulevaseks poliitikuks, ei jää kunagi sellest täitsa eemale ja mõnikord kipuvad kaugemale minema kui teisedki. CIE aga, kui üliõpilaskondade koondis, on teguvõimetu, kui tema liikmed omavahel riius; ka on üks CIE peasihtest — kõigi maade üliõpilastevahelise sõpruse edendamine. Hädatarvilik seega samme astuda hää vahekorra jaluleseadmiseks. Teisest küljest aga on hädaohtlik

poliitilisi küsimusi CIE-s lahendada hakata, ja sel alusel on tekkind pea kõik üliõpilaskondadevahelised tülid.

Ka käesoleval kongressil üliõpilaskondade aruanete efekandmisel I komisjonis öeldi, ühelt kui ka teiselt poolt, kibedaid sõnu ja süüdistusi mõne teise üliõpilaskonna aadressil. Seda CIE liigete vahel; päle selle laotati kongressi aja jooksul laiali lendlehti, mis shiht mõne üliõpilaskonna vastu, millised nähtused oleval esinend ka varemil kongressel.

Tekkis koosolekul teravusi mõlemalt poolt. Lõpuks võeti aga vastu otsus, mis hoiatab ka järgnevail kongressel sarnaste küsimuste uuesi ülestõstmise eest. Leiti, et kõige soovitatavam tee on tülide omavaheline lahendamine, kuid kokkuleppe mitte saavutades tuleb pöörata CIE juhatusse poole. Kongress, kui liig laialdane kogu, ei saa olla küllaldaselt kompetentne neis asjus ja ei saa seepärast ka sel alal midagi otsustada.

Ka Saksa küsimus ei tulnud enam rahvusliku prestiiži sildi all arutusele, kuna senine Kõik-Saksa üliõpilaskond

Soome õpetlase lahkumine.

Eesti ja Põhjamaade ajaloo professor dr. phil. A. R. Cederberg lahkus ühes perekonnaga 24. septembril Tartust, et asuda Helsingi ülikooli juurde. Kuna eelpäeval oli soome õpetlase hüyastijätt ametvenda dega, oli lahkumise päeval kogund arvurikas tema õpilaste päre üliõpilasmajja, et lugupeetud õpetajat saata. Tihedast kontaktist professori ja ta õpilaste vahel annab tunnistust asjaolu, et ilmund olid mitte ainult praegused õpilased, keda lõpuleviimata õpingud alles seovad eksamineeriva professoriga, vaid ka hulka vanu endiseid õpilasi, olgugi, et õhtu oli improvisatsioon ja kutseid keegi ei saand. Õhtul viibisid ka filosoofiateaduskonna dekaan prof. K. Ramul, teaduskonna sekretär dots. P. Treiberg, prof. W. Süss ja dotsendid J. Manninen (viimane meile jäänd Soome õpetlastest), A. Kruus ja H. Sepp. Õhtul oli sadamlik iseloom. Lühikese hindava avasõna järele anti üle professorile õpilaste poolt tänuaadress ja an-

netati abikaasale lilli. Pikema kõnega esines õp. Laar, märkides ära, et prof. Cederberg on liili selle viie Soome õpetlase abelikus, kes tulid meile appi eesti ülikooli looma. Üldist vaikusit lõikab prof. Cederbergi läbituntud vastukõne. Ta peatub pikemalt esimesel muljel, mis ta saand jõudes Eestisse novembris 1919. Kuigi kogu maa seisus kodusõja keerises, oli ammu enne rahu saabumist, mõni kuu enne vihasemaid võitlusi alla kirjutatud eesti ülikooli põhikiril. See täitis meile tulnud hõimuprofessoreid usuga me rahvasse ja tuleviku lootusega: sellane rahvas pidi olema elujõuline, kes tähtsama kul uurpoliitilise sammu julges ette võtta välispoliitilisel kõige kõrgepingelisemal hetkel. Rõõmsamaid elamusi oli see soome õpetlasel, kui talle selgus, et ei olnud valesamm ta töötehakkamine vennasrahva ülikoolis. Ja töö on kannud vilja ning annud täit rahuldust. Ta tänab õpilasi, kes on teda kutsund viibima viimseid tunde nende peres ja kutsund üles võtma peasihiks studiumis mitte eksameid, vaid ka autoomist sellele kultuurile, mida me

esindame. Ta palub edasigi pöörata tarbekorral usalduslikult tema poole, nagu seni, sest ta lahkuvat mehana, kes ialgi ei või unustada Eestit. „Armastage oma rahvast“, lõpetab soome õpetlane, „armastage oma rahvast, ent mitte niivõrt sõnades, kui tegudes.“ Kõneleja ise ja kuulajad on silmnähtavalt liigutatud.

Veel viibiti mõned tunnid teelausa, kus lauluga ja mõne kergemeelsema sõnavõtmisega (ksv. Libeda tervitus lahkujale „igaveste tudengite“ nimel) püüti kergendada lahkumise kurbust. Siis veel rutuline ühine pildistamine, professori jumalagajätmine iga õpilasega eraldi, traditsiooniline lahkumislaul ja juba veerevad autod pikas reas jaama poole. Sinna olid ilmund veel mõned professori ametvennad rektoriga eesotsas, et suruda lahkujat kätt. Üliõpilaste laulu ja lillesaju saatel hakkab rong liikuma Tallinna poole. „Hüvasti“, hüüab professor. „Ei, ei, nägemiseni!“ — hüütakse vastu.

— Nägemiseni, lugupeetud õpetaja, sest Helsingi pole meile enam välismaa ja ka Tartu Telle mittä!

(Deutsche Studentenschaft) on pragnend ning tema kõrvale on tekkind uus keskorganisatsioon (Deutscher Studenten Verband), kes samuti pretendeerib Saksamaa, Austria ja Danzigi sakslaste esindamisele. CIE-s oldi seekord ühelmeel, et kummagi vastuvõtt, täieõiguslise liikmena, juttugi ei saa olla. Küsimus oli ainult — kas astuda ka koostöösse (collaboration) D. St. V-ga, kes selleks soovi avaldand, või jääda endisele seis-

kohale. Ühelt poolt (Prantsuse) oldi arvamisel, et tuleb viibimata astuda koostöösse ka D. St. V-ga, teiselt poolt (Inglise) pooldati ka koostööd mõlemaga, oldi aga arvamisel, et kuna teadmata D. St. V. töövõime (D. St. V. asutati 1928. a. veebruaris), siis peaks jääma esialgu äraootavale seisukohale, soovitades mõlemale organisatsioonile kokkulepet ühise esinduse suhtes. Seejuures oli ka teada, et D. St. koostööst ära ütleb, kui astu-

takse ühendusesse D. St. V-ga, tõlgitades seda kui Saksa sisemisesse asjadesse segamist, kuna D. St. olles koostöös CIE-ga, nende arvates on seda Saksa üliõpilaste esitusena, ning seepärast polevat võimalik juba CIE statuute järgi mitut esindust ühelt maalt.

Pikkade vaielduste järgi I komisjonis ja hiljem nõukogu istangul ja kogu aeg väljaspool istanguid, täiendati inglise ettepanekut, kompromissina sisse

Grupp delegatsioonijuhte CIE X kongressil sügisel 1928.

võttes osa, mille järgi, juhusel kui ei saavutata kokkulepet mõlema Saksa org-l-i vahel, tuleb asi lõpulikule otsustamiseks järgmisel kongressil, milleks ettevalmistus, ka D. St. V. koostöö lepingu kokkuseadmise näol, jääks CIE juhatus hoolde. Nõukogus ühinesid prantslased omakord Daani kompromisettepanekuga, mille järgi antakse 6 kuuline tähtaeg sakslastele kokkuleppeks. Tähtaja möödumisel ning kokkulepet mitte saavutatuna D. St. ja D. St. V. vahel astuks CIE s a m a s u g u s e s s e koostöösse D. St. V-ga, kui seni olnud ning tahetakse jätkata D. St-ga.

Hääletusel võeti vastu Daani ettepanek 12 häälega 10 vastu. Selle päale deklareerisid D. St. esitajad eel-

mainit põhjuste esiletuues, et D. St. ütleb üles senise koostöö CIE-ga. Asjata püüti neile selgeks teha, et pole võimalik üldse rääkida mingisugusest representatiivsest koostöös juures, kuna viimane loodud ainult puhtpraktiliseks töötegemiseks.

I komisjonis oli veel juffu CIE edaspidisest tegevusest eriti ühenduses teiste üliõpilaskondade liitumisega. Soovitati tähelpanu pöörata, et CIE ei kujuneks ainult formaalseks sidemeks, vaid et tihed läbikäimine ja praktiline töö oleks ühendajaks kõigi maade vahel. Hädaohu on seks eriti suur CIE-esse astuvates üliõpilaskondades, mis teistest lahutat oma geograafilise asendi tõttu.

Kom. II ja kom. IV töötasid ühes-

koos. Käsitatavad küsimused olid: 1) CIE keskbüroo tegevus, väljaanded (CIE aastaraamat ja kuukiri). 2) Teaduslikud filmid. 3) Diplomide üheväärtilisus. 4) Üliõpilasmuuseum Prahhas.

Nagu varemaltki osutus kõige aktiivsemaks III (õpereside ja rahvusvahelise läbikäimise edendamise) komisjon. Vanema CIE tegelase — inglase J. Macadami juhatusel tehti sääl väsimatult tagajärjekat tööd. Kui mujal lonkas kava punktipealne läbiviimine, siis algas III kom. aga tööd alati täpselt määrat ajal ja lõpetas pärast teisi. Pühapäeval, kui kõik puhkasid, töötati sääl. Päeval, mil kõik sõitsid kaheks päevaks ekskursioonile, pöörasid III kom. osavõtjad päev varem tagasi ning higitasid

Pariisis tööd tehes terve päeva. Ei tehtud sääl ka asjatult sõnu — pikk päevakord paljude küsimuste kohta seisukohavõtmisega võeti asjalikult läbi ja loodi kindel alus III komisjoni alalise büroo tegevusele Londonis eelolevaks aastaks. Samuti oli palju võimalusi õppida üliõpilaskondade esitajail tutvunedes teiste maade reisidetoimkondade tegevusega ja mõtteid vahetades alasse puutuvate küsimuste üle. Paljude praktiliste küsimuste kõrval tungiti esmakordselt sügavale III kom. tegevuse ideelisesse alusesse. Küsimuse tõstis üles 1927. a. sügisel Dr. W. Picht, Rahvasteliidu vaimlise koostöö instituudi direktor, avaldades artikli üliõpilaskondade kohta. Väljaminek temalt avaldatud mõttest tekkis elav kõnelus. Üldiselt leiti, et üliõpilaskondade vastavad toimkonnad üliõpilaskondade korraldamise juures liialt tarvitanud reisibüroode meetode. Üliõpilaskondade ei tohi olla ainult lõbu-reisid, samuti ei tohi olla sihiks võimalikult palju näha, olgu aeg lühike kui tahes. Nad olgu alati suuremal või vähemal määral õpireisid, seks ärgu koondatagu suure gruppe mitme-huvilistest isikutest. Ärgu kiirustatagu kava läbivõtmisega. Lõpuks ei pea jääma ainult asjade vaatlemise juure, tähtsaim veel on kokkupuutumine külalastatava maa üliõpilaskondadega, peasisi olles vastastikkune tutvumine, mis aluseks sõbraliku läbikäimise ja üksteisest arusaamise süvenemisele.

Pöörati tähelepanu üksinda reisivatele üliõpilaskondadele teoga ja nõuga abiksulemise vajadusele. Rahvusvahelise üliõpilaskondade ühenduse seot mitmesugused soodustused paljuski mais, näit. mitmelt riigilt hinnata viisumid, sissepääs üliõpilaskondade ettevõtteisse, muuseumesse jne. Aja jooksul oleks vaja välja jõuda selleni, et praegu grupis reisivatele üliõpilaskondadele antavad soodustused oleksid kättesaadavad ka üksinda reisivatele. Tarvilikuks reisikäsiraamatuks igale üliõpilaskondale on CIE III kom. väljaantud „Üliõpilaskondade käsiraamat“.

Kom. V. CIE ja teiste rahvusvaheliste üliõpilaskondade organisatsioonide kaasabil on üliõpilaskondade asutamise eeltingimused lõpuks jõudmas, ning lähemal ajal alatakse kavatsuste tegeliku teostamisega.

Kõigi maade üliõpilaskondade pandi ülesandeks anda maavärskeid

õpilaskondade üliõpilaskondadele.

Lähemal ajal korraldab CIE üliõpilaskondadevahelise ankeedi üliõpilaste materiaalse seisukorra selgitamiseks.

On kavatsusel väljaanda käsiraamat, mis sisaldaks teateid üliõpilaskondade kohta.

Kom. VI. suuremaks hooleks oli kongressiga ühel ajal ärapeet üliõpilaskondade üliõpilaskondade korraldustöö. Pääle selle peeti terve rida istanguid ning arutati üliõpilaskondade alal üleskerkind küsimusi. Otsustati luua alaline CIE spordi komisjon asukohaga Pariisis, mis oleks ühendavaks ja juhtivaks keskkohaks kõigi maade üliõpilaskondade vahel.

Komisjonite töö lõppedes, algas uus töö plenaaristungil. Kohe esimesel neist kavatsus punkt, mis meeli ärevil hoidnud juba pikemat aega — valimised. Agitatsioon kandidaatidele lähte võitmiseks algas juba nädal varem. Mida lähemale, seda palavamaks läks õhkkond. Päevadel enne valimisi korraldati ekskursioonid Rouen'i ja Havre'i jäi paljudel vist mõndagi ilusat nägemata, viibides kõigi mõtetega järgmise päeva valimise juures ning koondades kogu oma tähelepanu ja oskuse teiste veenmisele.

Eelmise aasta kokkuleppe põhjal sai presidendiks G. Baguall, senine I vice-president vahetades kohad Dr. R. Maltini'ga. Kahe vabanend vice-presidenti kohale esitati 4 kandidaati, kellest valimisel häälid said: daanlane Graessler — 14 h., lätlane Rempe — 11 h., lõunaslaavlane Givantchevich — 10 h., türklane Ibrahim Ahmed — 9 h. Seega valiti Graessler ja tšehhi Palečeki asemele E. Rempe. Abisekretäriks valiti tagasi bulgaarlane Bacheff.

Täieõiguslikuks CIE liikmeks võeti vastu Mexiko üliõpilaskond, vabaliikmeks Albaania, vahepeal eemal olnud Hispaania loeti uuesti tagasiastunuks täieõiguslikuks liikmena.

Pariisi kongressi tagajärjed on suureks sammuks edasi CIE arengumisel. Loodame sama järgmisel kongressil, meie hõimlaste — ungarlaste — korraldatuna Budapestis, suvel 1929.

Otto Leesment.

Akadeemiline pere ja teater.

Elus kannab igaüks oma osa. Igaüks mängib selles kas hästi või halvasti. On vist kõigil teada keiser Antoniuuse surmaelne hüüd: finita comedia! Komöödia on lõppenud. Teatrit, näitlemist, mängu ja teatraalsust on igal pool, ja vast isegi inimese iga teo juures, kas tõsisena või naljakana. Armastatakse elus žesti ja poosi. Aga eks need ole ju näitlemiskunsti teadlikud vahendid. Igal seltskonnaliikmel peavad olema need omased, et end maksma panna, et enese vastu hoida lugupidamist, et isegi tooniandjaks tõusta. Sest seltskond, kellega kokku puudud, ei hinda tihti selle järele, mis keegi on, vaid mis keegi näib olevat või kuidas keegi välja paistab. On ju dekoratsioonil väga suur tähtsus. Kaunis sisu vastava dekoratsioonita on sama õnnetu kui dekoratsioon ilma sisuta. Oskus end maksma panna, oskus end esile tõsta ja sääl püsima jääda — see on juba suurel määral ka puht näitlejaliku ande omadus. Iseenesest ei tarvitse neid vaadelda kohe kui negatiivseid omadusi, sest elus on mõõdapääsmatu teater. Teater kui asutus, kui hoone ja näitlejate kogu võiks kaduda, teater ja näitlemine elust aga ei kao kunagi. Ta on eluline. Elu tema tõttu muutub palju mitmekülgsemaks ja varjunditerikkamaks, olgugi et seda eluartistid mõjutavad. Isegi igal sammul kutsuvad esile elu ise mängu.

Üliõpilaskondade elu on eriti rikas teatraalsusest. Ja samuti on üliõpilane ise väga teatriline. Kõik üliõpilaskombed, traditsioonid, rongikäigud, sõidud, traditsioonilised peod kuuluvad kahtlemata teatraalsete väljenduste liiki. Nii lipu all vanded, rebaste lend, mensuur, kommersi sõit — kõik varem kindlaksmääratud reeglite või siis jätkuvate traditsioonide järele. Samuti esimese mai rongikäik jne.

*

Teatril on seega kaks momenti: teater elus ja teater laval. Võiksime täiesti põhjendatult ja rikkaliku materjali abil vaadelda akadeemiliste kodanikkude elu-teatrit. See tähendab, üles lugeda akadeemilise pere ja pere liikmete neid üldiseid teatraalseid momente nende esinemises, mis

omased ainult neile ja mis omandatud akadeemiliste seltside, korp-ide, vana-de traditsioonide, üliõpilaslaulikute, laulude jne. kaudu.

Kuid nende elu-teatri momentide kõrval akadeemiline pere on harrastanud ka otsekohesemal viisil lava-teatrit. On mängitud kirjanikkude teoseid oma jõududega ja juhtidega. On tehtud teise sõnaga ka lavakunsti. Lavakunsti esinejaid võime liigitada ka kahte liiki: asjaarmastajad ja elukutselised.

Aga ka seltsides-korporatsioonides õpetatavad kombed ja ülalpidamisemaneer (kuidas anda tuld, õlle-laua comment jne.) on üliõpilaselu teatrilised momendid:

kombed, et noorliige ja rebane peavad teenima vanemaid, et teklis liikuma peab auväärset (s. t. organisatsioonilise valitseva esindusmõistekohaselt). Need on üksikud näited kuidas üksikule üliõpilasele mõjuta takse või kasvatatakse külge teatav kindel väline vorm. Teise sõnaga, ta harjutab enese üliõpilasorganisatsiooni kohasesse esindusraami („osa“ raami).

Võiks isegi psühholoogilist analüüsi teha, arvesse võttes organisatsiooni tüüpi, neisse kuuluvate liikmete põhiilmete ja ilmasuhtumisstruktuuri

üle. Millised neist on enam teatrilisemad, missugused enam teatraalsed, millised kõnelevate žestide ja austust nõudlevate poosidega

Et, näiteks, korporatsioonesse kuuluvate üliõpilaste (kus traditsioone, eeskujusid rohkem) seltskondlikus eneseteostuses on rohkem teatraalsust, dekoratiivsust, aga ka vormi. Seltsidesse kuuluvad kaasvõitlejad on jälle individuaalsema või algupärasema hinge struktuuriga, väliselt vormitud, kuid selle eest suurema improvisatsiooni vabadusega. Teise sõnaga, viimastes on vaimu enam. Või siis, kui iseloomustada üliõpilastüüpide erinevusi esteetiliste mõistete kaudu, siis korporatsioonide liigetel on rohkem vormi, seltside omadel aga rohkem sisu.

Ideaaliks on, et sisu ja vorm oleksid tasakaalus. Ja selle ideaali poole peab püüdma ka meie üliõpilane. Ja miks mitte kujutada selle ideaali teostumist nende kahe, seltsi ja korporatsiooni sünteesist, mis ehk tulevikus teostub, korporatiivselt üliõpilastüübilt maha võttes teatraalse enesegarahulolu ja poosi, seltsidesse aga sisse viies enam vormi, stiili, tühitunde ja ka dekoratsiooni tähtsuse nõuet. Sarnane süntees näiliselt on

teostunudki ühes meie vanemas organisatsioonis (EÜS'is).

*

Üldiselt vaadeldakse üleöla või halvaks panuga kunstis, eriti veel lavakunstis, asjaarmastusele. See aga ei tohiks nii olla. Sest näiteks mõnel muul alal, kas või spordis, asjaarmastajad on palju õilsemas valguses kui elukutselised. Oleks tõsiselt tervitatav, et asjaarmastus näitelaval oleks julgem ja arvurikkam. Siin tegutsemine või katsetamine on tuntuvalt kasuks igale asjaarmastajale ta eneseväljendustes elus. Ta muutub paenduvamaks, seltskonnas eneseväljendustes rikkamaks ja nauditavamaks. Igaüks meist tantsib, kuid keegi ei heida ette siin, et meid võrrelda pole võimalik tantsukunstanikkudega. Ka teater on eneseavalduse vahend. Teoste näitelavalisi etendusi on korraldanud seltsid ja korporatsioonid omis ruumes. Aga on harrastatud ka avalikult akadeemiliste seltside kaudu (näit. Ak. Kirjandusühingus). Ja akadeemilisi kodanikke alates professoritest on esinenud avalikkuses küll häätegevatel, küll teistel pidudel. Ja on ka üksikuid üliõpilasi, kes korduvalt esinevad nii „Vanemuise“ draamas kui operetis.

Kupuline nupukus.

Jutt sellest, et mis siis teha, kui mõne filisteri juubel kipub jääda trükkimata-Noblesse'le obligel!

On päris rusuv ja ahistav vaadelda kuidas meil teinekord viisakal ja kõrgemat aujärge kaunistaval kodanikul elu raskeks ja sapisevaseks tehakse. Meil on küll rõõmustaval kombel maksev see meeldiv moodus, et ajaleht toob iga uurmaakri või kihutisega näokõrguse pildi ja elupikkuse biograafia — pruukigu ainult need kallid kodanikud saada oma ealt ümararvuliseks või muidu midagi-kedagi tehes mingisse juubelisse välja ronida. Kuid siinjuures on siiski valitsemas andeksandmatu süsteemipuudus: nii kergesti jääb mõne tõhusa eluümarus mainimata, lihtsalt silmapaari vahele, kusjuures säärast nahkset unustust ei paranda pärast enam ükski võim. Sellane järjekindlusetus on juba nii mõnegi valulise haava lõiganud me ühiskondlikku eluorganismi ja feinud mitmegi tähtsapaigalise härra meeled mürgimõrudaks.

Ei ole sõnus kirjeldav see hingepein, mille tapusse ringi lükatud inimene, kes elanud (ütleme) viiskümmend venivat aastat, võtnud naise ja naisi, sõõnud ja maganud, liigutanud muidki tähtsaid asju üht või teistviisi, ja — mitte ükski ajaleht ega -kiri ei trüki ära eluea juu-beli puhul sa näoõlu ega hingeilu! Sää-rane hoolimatu tähelepanematus võib viia iga korraliku vanasaksa masendava depressiooni alla ja hävitada temas kõik orased elu lustiliseks olemas-oluks.

Kuid häda ajab sõnni kaevu ja sellele ühiskondlikule hooletule asjaajamisele on tõmmanud mõni nupukas ja kupukas pea piiravad äitsmed. On päris tühipaljas jutt see, et väikerahvas ei sünnita suurvaime, andekuse hõiskavaid harju — on meil Tartuski noid pesitsemas, nagu püüab ilmsüütult tõestada alljärgnevat ilma mingi pikantsuseta lugu —, mis sündinud ülalkirjeldatud sisutoonil.

On õnnistanud Loodusehaldijas Eesti rahvast nii mõnegi triksis-traksis lipu-

rifferiga, kes enese arvates on maa ja rahva Caius Julius ning akadeemia filistergi, tegelikult aga müüb seepi ja vaagib terpentini — üks säärastest on uhkelt õillemas Emajõe kaldalgi. Ja — pidi see nüüd tingimata juhtuma! — tuli kätte sel ritteril uljas päev, kus oli kukkumas poolsada aastat turjale, mis pidi loomuliselt tähendama Eesti minevikubaeses ajaloos käänettegevat pidupäeva.

Polnud ju seesinane mitte tavaline meesterahvas, vaid kõigi muude positsioonide kõrval sikutunud peaaegu pürjerraadi kohale ja, kuigi muidu lillilise iseloomuga ja akadeemilise kõrvalmänguga, oli siiski harjunud apteegilise mõdu-täpsusega ja ootas sel alusel täpset tähelepanu teisteltki — oma juubeli sensatsioonilist meelepidamist.

Kuid — nagu kõigi õilsate asjade tagakiusul — tuli siingi märgatavalt esile pessemeeste hoolimatu suhe tähtsate meeste eluteenete märkimisse: ootas meie aulikult sündinud härra päeva, ootas kaks, tsippa kolmandatki — kuid

EÜS-sis on väljakujunenud traditsioonilised tähtpäevad aastas, mil tehakse teatrit, tõi küll, mitte kirjanduslike tekstide lavastamise kaudu, vaid liikmed improviseerivad ise teksti ja mängu.

Üks sarnastest traditsioonilistest päevadest on mardipäev, vahest aastapäev. On saanud kombeks, et noorliikmed järele teevad ja parodeerivad siin vanemaid ja vilistlasi, nii kõnna-kus, esinemises kui ka kõnelustes; improviseerivad üksikuid stseenekuni komplitseeritud episoodideni. „Filiae Patriae's“ tegutses varem isegi „rebaste teater“. Ülemineval aastal mängiti koguni H. Raudsepa komöödia „Kikerpilli linnapeade“ 2 või 3 vaatust. Varem paar vaatust A. Kitzbergi „Liabahundist“. Mängiti muidugi ilma igasuguse lavahituse, kuid vastavalt rietatult ja parukates, saali ühes osas.

„Veljestos“ mängiti jällegi ühel sarnasel mardiõhtul A. Alle „Targad neitsid“ (pääkirjas võin eksida).

Sarnased meie üliõpilasorganisatsioonide sisemised lavakunsti harrastused, organisatsioonide siseelu momendid, on samal ajal ka märgitavad teatraalsete eneseväljendusena meie üliõpilaskonnas.

Suuremaid tagajärgi aga on annud Ak. Kirjandusühingu dramaati-

lise osakonna näitekunsti harrastus J. Perti juhatusel, mil omavahelisest asjaarmastajalikust katsetamisest üle jõuda taheti juba näitekunsti valdkonda. Esimese katsena mängiti siin 1925. a 8. dets. EÜS-i ruumes A. Strindbergi „Kameraadid“, komöödia 4 vaatuses. Töö, kui esimene katse õnnestus saavutatud piirides, enne kõike jättis lootma uusi tagajärgi. Selle järele sama osakonna liikmete poolt kanti ette Eino Leino auõhtul ülikooli aulas ühest E. Leino komöödiast üks vaatus. Järgmise kavatsusena, kuid juba laiaulatuslikul alusel ja nõudlikuma kunstilise kaaluga taheti välja saata keskaegne moralitee „Igamees“. Näitejuhiks kutsuti P. Sepp. Töö käis. Kuid hr. Sepp lahkus Tartust „Estoonia“ näitejuhiks. Ja töö jäi pooleli. Selle järele sama töö esiletoomise üle peeti läbirääkimisi „Draamastudio“ näitejuhi R. Engelbergiga. Tööga lepiti kokku. Kuid vahele segas viimase haigus ja surm.

Ka korraldati sama ühingu poolt diktsiooni ja deklamatsiooni kursus, mis kõigiti õnnestus. Ei jätkaks nimetamata selle puhul korraldatud koosviibimist K. Ü „Palase“ ruumes, kus kanti ette kursusel õpitud või harjutatud palasid.

Ühenduses Ak. Kirjandusühingu dramaatiliste harrastustega ei või nimetamata jätta ka selle kirjanduslike koosolekuid, kus deklameeriti ettekannetavate referaatide illustreerimiseks. Akadeemilise pere otsekoheste lavakunsti harrastuste alla käivad kindlasti veel heategevateks otstarveteks korraldatud etendused, kus esinend on akadeemilised jõud. Siin tuleks nimetada kõne all oleva aja kestes mängitud seltskonnategelaste, koolidirektorite ja professorite poolt komöödia „Suvemaja Elvas“ mängimist 1927. a „Vanemuises“ ja Tallinnas Siis 1927. a Saksa teatris Õpetajate Seltsi peol ettekantud G. Hauptmanni „Elga“ etendust, milles jällegi esinesid akadeemilised jõud üliõpilastest vilistlasteni. Ülemineval kevadel mängiti üliõpilaste ettekandel (EÜS, „Filiae Patriae“) Saksa teatris A. Altleisi tuluõhtuks Max Halbe „Voog“, draama kolmes vaatuses. 1928. a invaliidide heaks peol „Vanemuises“ esinesid jällegi üliõpilased lühikeses komöödias („Filiae Patriae'st“, EÜS-ist ja korp. Sakalast“). 1928. sept. Valgelille peol „Vanemuises“ arstid kandsid ette „Kohtupidamise“, pildi koomilisest ooperist, mis kõigiti rahuldab, või isegi vääriskitust (Järg lh. 121 joone all).

mitte ükski findimaestro ei ilmunud interjuule! Ja ometi oli märkpäev juba käegakatsutavas läheduses ja viimaks kuidagi...

Siin kargaski esile too kupuline nupukus ja terav leutuslikkus. „Hea küll,“ mõtles meie kangemeelne kõrgus, „Eesti Bibliograafilisesse Leksikoni“ jätsid nad mu trükkimata, ükskõik — kes seda peenikest trükipuru loebki ja pilte pole seal niikuinii, kuid ajalehest omaenese tipupäeval välja jääda tähendaks kuulmatut teotushäbi, mis võib hinge ja teenistusredeli kinni matta kogu järgmiseks põltsajondiks. Siin peame juba midagi ette võtma!“

Ja vättiski. Peale mõningate tarviliste ettevalmistuste kutsus oma kabineti suletud uste taha tindihärra, kel presselisi toimetus ametiks, seadis näole süstlaga vaasongi ja kõneles umbes nii: „Kadake, tahtsin Teid täna informeerida ühes asjas, mis puutub rohkem üldisesse huvisse kui minu ametialla. Mul on neil päevil tulemas väikene elu- ja ametijuuvel, kus saan veidi tagasi

vaadata oma kirjuje töömehvikule. Ei ei, jäägu mu teenete hindamine muidugi teiste hooldeks — nad ongi juba nagu tülitavad sääses mult igasuguseid andmeid välja kavaldamas — mis olen teinud, seda olen teinud puhtast kohuse- truudusest inimkonna vastu. Kuid mu sõbrad käisid painajaliselt peale, et ärgu ma olgu nüüd nii osavõtmatu oma austajate huvide vastu ja kirjutagu mina oma elukäik ja teenetelugu paberile. Seda palusid minul ühtlasi mõningad väljamaa ajalehed ja -kirjad ning tüdinud pealetükkisusest, kirjutasingi oma piograhvia üles. Siin ongi mõned poognad — loomuliselt kõige kokkuvõttlikul kujul.

Sedasi, tean ju, et teie, ajalehemehed, olete maiaid liigulistusele ja kiitusele ja, et seda enese kohta ära hoida, siis on tõepoolest parem, kui saate päris erapooletu materjali. Muidugi, hoiatan teid, et te mitte paari lehekülge asjale ei pühendaks — siin on kirjutus just ühelehekülje täiteks ja sellest on küllalt palun mitte liig palju enam juure lisada.

Peale selle olen lasknud eraldi seks puhuks valmistada enesest vofograhvia valgel tagafoonil, et kliisee paremini välja tuleks. Olge head, siin on seegi. Nii — loodan, et sellega on kõik tehtud ja teie poolt sealt keegi enam mind tülitama ei tule — mul on nii palju praegu tegemist, et tõepoolest ei jatku aega igasuguste interjuude andmiseks.“

Kenakene naeratus lõpuks ja õnnelik pressimees võis oma pagasiga lahkuda. Ja oligi sellega jalad alt löödud ajakirjanduslikul hoolimatusel, ning meie kõrge härra aupaistus nihutatud ärateenitud kohale: juubelpäeval olidki pildid ja kirjutuselehed seifungis — sellest ei päästnud maarahvast enam ükski võim.

Olgu see õpetlik lugu kõigile vana-nevaile lõvidele kasulikuks näpunäiteks, kuidas võib depressioonset tähelepanematast kõrvaldada ja hoida närbumast oraseid üle lustiliseks olemasoluks.

Noblesse abilige!

Juhan Pahlbärk.

Üliõpilaskonna suvine tegevus.

Möödunud suvi kujunes üliõpilaskonnale harukordselt tegevusrikkaks ja rõõvis mõnelki üliõpilasel puhkusvõimalused. Loomulikult oli see tegevus teistlaadne kui talvine töö. Palju sellest pühendus välismaade üliõpilastele (eriti välistoimkonna jõud), aga oli ka rida meid endid puutuvaid töö- ja toimingalu ja ka rakendusi rahva teenistusse.

Allpool mõningaid vihjeid neist, esitatuna üksikute organite järele.

Juhatus.

Esimeseks juhatuse suvitööks kujunes II Ungari-Soome-Eesti üliõpilaskongressi pidamise küsimus, kuhu esindajaid valiti juba Edustuse kevadsemestri viimasel koosolekul. Kongress kavatseti pidada paralleelselt III Soome-Ugri hariduskongressiga Budapestis, mis peeti 10.—17. juunini. Kuid et ungarlased koostasid kava liig hilja, kätte saates mõningid päevi enne kongressi, siis ei saadetud valitud esindajaid, vaid volitati kaht haridus-

kongressile minevat laasvõitlejat esindama meie üliõpilaskonda, kelle ülesandeks jäi ühtlasi paluda edasi lükata üliõpilaskongressi sügiseks. Edasilükkamine sündis, kuid jäi sügiselgi pidamata.

Rööbiti eelmisega liikusid teise peatselt Tartus asetleidva sündmuse eeltööd. Nimelt avati 27. juunil Tartu ülikooli asutaja, Rootsi kuninga Gustav Adolphi mälestussammas, mis teatavasti kingiti Rootsi eesti seltside poolt Tartu ülikoolile. Avamispeo korralduse teostasid linn, ülikool ja üliõpilaskond, kusjuures viimasele langesid paljud tegelikud ülesanded nii vastuvõtus, võraste linnaga tutvustamises, aktuse kavajne. Aktusel ja avamisel viibisid ka kõikide üliõpilasorganisatsioonide esindused.

Veel laiemat hulka üliõpilaskonnast haaras kaasa pea kohe sellele järgnev ühissõit Tallinna, mille üheks sihiks tervitusrongikäik Riigivanema ja Riigikogu esimehe juure.

Sellest võtsid osa mitte enam ainult org-ide esindused, vaid arvukalt ka nende vilistilased ja org-ide liikmed.

Meie üliõpilaskonna side me riiklise eluga on nõrk. Kuid et peame olema tulevikus paratamatult selle kandjad, siis pole see loomulik. Praegused on tänased, meie aga homsed. Nende vahel peab olema side. Tervituskäik tahtis osutada, et elame siiski kaasa oma riiklisele elule ja riigi juhtide ülesehitavale tööle ning avaldada austust ja lugupidu üliõpilaskonna poolt me riigi ja seadusandliku võimu esitajale. Ja ta suutis seda. Ta lootis ühtlasi aluse panna uuele ja ilusale traditsioonile, mis korduks edaspidigi iga 3—4 aasta tagant.

Rongikäiguga samal päeval algand IX üldlaulupeost võttis üliõpilaskond jällegi laiaulatuslikult osa, rohkem igatahes kui kunagi varem, nimelt andis ta korrapidajaskonna enamiku, teostades sellega küllaltki tähtsa ülesande.

(Akadeemiline pere ja teater.)

Eelesitatud ridadega tahtsin ära märkida nimetamisväärsmaid lavakunstilisi tähiseid, millest otsekohele osa võtnud meie akadeemiline pere. Näeme, et nelja, viie aasta kestes on ära tehtud sin mõndagi. Ja võime ära märkida mitmel pool lavakunstilise harrastusi, mis kiiduväärt.

Tagajärgede hindamisel aga tilgiti, eriti asjaarmastajate esinemiste kordadel eksitakse. Asjaarmastus on mäng enese väljenduseks, n. ö. enne kõike enesele. Sellele ei tarvitse eestkätt läheneda kunstilise nõudlikkusega. Päälegi asjaarmastajal pole ju kunagi nii palju aega, ta on rakendund ühekordse esinemise jaoks, ei jõua ta omandada sel määral esinemise tehnilisi väljendusvahendeid, et võrdlust välja kannatada elukutselistega. Kuid ometigi peame meie edendada pütudma ka asjaarmastust, kuigi sel kunstilist kaalu pole. Esinejad ise õpivad hindama alles selle kaudu lava raskusi. Me laien-

dame teatripublikut, kes omab teatrist õigema arusaamise. Teatri publik muutub seega teadlikumaks. Aga üle kõige, iga esineja eneseväljendus peenendub ja avarudub sellega. Ja kui asjaarmastajad ka kunstilise tasapinnani tõusta suudavad, siis tuleb seda kahekordselt hinnata.

Kui ma ei eksi, valitseb Cambridge'is praegugi sundus, et iga üliõpilane peab oma õppimisaja kestes esinema laval ladinakeelses kõmöödias. Iga-aastased üliõpilasteatrietendused on seal endast mõistetavad. Soomes, Helsingis, on üliõpilastel oma teater. Selle eeskava pole eriliselt huvipakkuv. Mängitakse omamaa autoreid enne kõike. Kuid näitlejateks ja näitejuhtideks on ainult oma jõud. Ja kahtlemata on just sarnaselt korraldatud üliõpilasteatri töö kõige otsustavemal kohasem. Kui üliõpilasaeg on valimisaeg, siis enne kõike sellal õpitakse kogemuste kaudu ja tehakse katseid. On siis ka tervitatav, et üliõpilased katsetaksid, koguksid koge-

musi ka teatrikunsti alal. Meie teatri üheks suuremaks nõrkuseks on praegu, et siin on liialt vähe kõrgema haridusega jõude. Ei ühelgi näitlejal pole seljataga akadeemiliststudiumi, mis ometi on hädavajalik ühe lavastaja puhul, rääkimata teatri juhtidest.

Kuid säärane olukord võiks ja peaks muutuma. Ajal, mil üliõpilaskond tegutseb organiseeritud tervikuna, mille Edustuse kõrval suur ja distsiplineeritud üliõpilastekogu — siin peaks olema kerge üliõpilaskonnall ellu kutsuda ka oma kunstilisi rakukesi. Ja kui peaks esile kerikima teatriharrastajaid, kes valmis on koonduma teatri tegelaskonna kujuliselt rakukeseks, siis loodetavasti kogu üliõpilaskond selle tegevust jälgib, selle pütudeid tunnistab omaks, selle huviõhtuid vaatama läheb (see peaks kujunema aukohuseks), ja et seda Edustuski toetada ja õhutada pütub, kui üliõpilaskonna vaimset ja kunstiloovat, ettevalmistavat ürituskoondist.

Välisloimekond.

Pea kogu suvi vahetpidamata oli ülakirjas mainitud loimekond tegevuses välismaade üliõpilaste vastuvõtuks. Oleme oma väikese riigiga mitmeti välismaalaste huvialused. Seda osutavad muide ka mitmete maade üliõpilaste külaskäigud meile.

Välisloimekonnale andis esimese välisvõõrastega tegeleva suviüleande Norra naisüliõpilaste laulukoori külaskäik, mille kogu raskus, nii aineline¹⁾, kui ka moraalne, oli üliõpilaskonna kanda. Korraldati muuseas ka „Vanemuises“ Skandinaavia muusika õhtu, kus esines külalislaulukoor aiakontserte korraldava sümfoonia orkestri kaastegevusel. Õhtu õnnestus kõigiti.

Kogu aeg Eestis viibimisel saatis laulukoori meie üliõpilaskonna esindaja.

Juuli keskpaigu saabus Tartu soome üliõpilaste-botaanikute eks-

kursioon. See oli teadusliku laadiga, mille sihiks meie ülikooli botaanika aiaga tutvumine. Neid võttis vastu üliõpilaskond koos „Akadeemilise Botaanika Seltsiga“.

Suvivaheajal külastasid meid ka Leedu üliõpilaskonna esimees ja välisloimekonna juhataja. Käigu sihiks oli nõupidamine Riias peetava SELL-i konferentsi asjus.

10.—12. septembrini viibis Tartus Ameerika naisüliõpilaste ekskursioon. See oli korraldatud CIE III komisjoni kaudu ja oli kaheosaline. Üks rändles Lõuna-, teine Põhja-Euroopas. Viimane, kes Tartugi külastaja, sisaldas esindaja igast Ameerika osariigist. Ekskursiooni juhiks oli mõningaid aastaid tagasi 3 aastat kristlikkude Noorte Naiste Ühingu Ameerika esindajana Tartus viibind prl. Howard.

Uue ilma akadeemilised naised viisid Eestist kaasa palju häid muljeid. Eriti rõõmustusid nad tihe date ja hulgaliste kokkupuudete üle meie üliõpilastega, millised võimalusi neile sel määral pole mujal kuski osaks saand. Leedus näiteks on kohand nad ainult ühte

üliõpilast, oma kohalist juhti. Samati sai näiteks imestluse ja kiituse osaliseks meie üliõpilasmaja, mis olevat väga maitserikas oma stiililt ja ruumidelt. Ka imponeerind neile rahvas oma kodususe ja südamlikkusega.

Üheks välisloimekonna igasuvi-seks tähtsamaks ülesandeks tuleb pidada üliõpilaste vahetust teiste maadega. Seni on olnud vahetus ainult Soomega. Küll avaldas ka Poola soovi, korraldada vahetust põllumajanduse, majandusteaduse ja eriti tehnika üliõpilaste vahel, kuid teade tuli liig hilja ja ei annud sellepärast tagajärki.

Vahetus Soomega oli õieti elav. Soome poolt anti 12 kohta; peale paari olid kõik külaliskohad, s. t. ilma ühegi tasuta ja tingimusteta. Paar kohta soovisid vastutasuks saksa keele õpetamist. Need kui ka teised võimalused kasutati meie üliõpilaste poolt kõik. Eesti omalt poolt võis pakkuda ainult kohti tasuta eest, aga neistki haarasid soomlased kinni ja kasutasid.

Kevadel sai välisloimekond Šveitsist ja Lichtensteinist üleskutse

1) Kuluküsimus lahendati sellega, et iga üliõpilaskonnas loimekond annetas 10 kuni 20 kroonilise summa. Välisloimekond peab aga kahetsedes tunnistama, et mõnel organisatsioonil on see summa praegugi tasumata.

Üliõpilaskonna Edustus sarnasena, nagu ta seda on praegu, on ta senise arengu produkt. Ta on kujunenud üliõpilaskonna parlamendiks — ja ometi tundub, et sisuliselt, mis tal sarnasena teha oli, ta selle juba täitnud on. Üliõpilaskonnas loimekonnas raamid on antud. Tuleb arendama nüüd asuda üliõpilasel. Ta käesolevat struktuuri tuleks vastavalt siiski täiendada.

Edustusel tuleks nüüd juhtima asuda üliõpilaskonna enese vaimseid üritusi Edustus peaks ehk moodustama juba lähemast tulevikus kirjanduslikud, kunstilised, dramaatilised jne. jne. alatoimekonnad. Sest isegi Rahvasteliit moodustab enese juurde kõiksugu kultuurilisi komisjone, kuna nende kaudu on võimalik pääseda hulkade hinge, nende tegevus võib ära märkida silmapilgu igaveseks.

Ajal, kus väidetakse, et senine diplomaatia oma aja üle on elanud, et rahvaid esindagu kultuurtegelased — peab võimalikult üle pääseda katsutama kantseleilikest asjaajamisest. Tuleb kõikjal rakendada energiat, tuleb loovaid rakukeid ellu kutsuda jne.

Sest kui kujutella, et Edustusel oleks oma dramaatiline osakond dramaturgiga (nagu seda on „Üliõpilastele“ loimekond), oma kirjandustoimekond, oma kunstiloimekond, oma kirjandustoimekond jne., ja kui just nende tegevus moodustakski Edustuse tegevuse peaosaks — millise kultuurse ja kultuurloomingulise lehekülje märgiks siis Edustuse tegevus meie tänapäeval! Ja alles siis moodustaks ta osa meie rahva elu, meie loomingu aktiivse osa.

J. P.

Shakespeare'i «Hamlet» Vanemuises.

Kui Shakespeare aastal 1601 lõpulikul kujul töötas välja oma „Hamleti“, siis ei toonud ta sellega kirjandusse aineestikult mitte midagi uut. 1589 mainivad Th. Nash ja Lodge sama aineestiku käsitatavat draamat. 1594 toob Henslove lavale samuti ühe „Hamleti“.

Arvatavasti 1597 aastal kirjutatud tragöödiaga loob Shakespeare vastse karaktertragöödiate tüübi. Vormiliselt veel lähedane antiiktragöödiadele, toob ilmunud draama ideeliselt siiski midagi iseseisvat, uut ajajärku draamakirjanduses ennustavat.

See pole enam too väline fataalsus, saatus, mis ripub inimeste päde kohal, et kindlal ettemääratud silmapilgul langeda masendavana koormana inimeste õlule, tuues hukku ja

kaasa aidata sealsele hädaabi töödele, mis püüdsid korraldada uputustest sündind kahjusid. Töö oli füüsiline, tasu ei maksetud, kuid ülalpidu siiski tasuta. Välistoimkonna üleskutsele reageerisid soovivavalduusega kolm üliõpilast, sõitis neist kindlasti kaks.

Majandustoimkond

tegeles üliõpilasmaja korrashoü ja ilustamisega. Remondile allusid kõik alumised ruumid, nii söögisaal, köök, eesruumid, koridorid jne. Ka maja esise kaunistamisele oli pühendatud tagajärjekat tööd.

Käesolevast sügisest alates on söögisaali kontroll viidud uuele alusele. Teatavasti korraldati senini söögisaali tarvitajate keskel aegajalt ankeet, millele märgiti arvamisi toitvude väärtuse kohta. Siamaale määras ankeedi päeva majandustoimkonna juhataja, mis andis põhjust arvata, et ökonom oli sellest ette teadlik ning tõstis selleks päevaks toidu väärtuse. Nüüdsest peale määrab ankeedi päeva üks toimkonna liige täielikus saladuses ja omal algatusel, jagades ankeetlehed välja ankeedi päeval alles kell 12¹⁵. Ankeedi

töötab läbi teine toimkonna liige ja esitab tulemused toimkonnale, mis avaldatakse „Üliõpilaslehes“.

Kahjuks on seni ankeetlehti täitnud maksimum 28%, mis ei anna täielikku ülevaadet, pealegi kui arvamised, üksikute toitvude kohta on risti üksteisele vastukäivad: ühele hää või väga hää, teisele halb. Ja seda on juhtund. Loodevastasti ollakse edespäi kohuse-tundlikumad. Sellega saab vältida palju puuduseid ja eksiarmisi¹⁾, kuna neid söögisaali suhtes on soovimatult palju.

Ülejäänud toimkonnad pidasid suvipuhkust, kuna nende

¹⁾ Valitseb näiteks arvamine, et ökonom saab üliõpilaskonna juhatuselt iga lõuna pealt 5 senti lisatasu. Varem oli see küll nii, kuid ligi kolm aastat juba pole seda enam tehtud. Samati on ekslik arvamine, et ökonomile ja tema, resp. söögisaali teenijaskonnale maksetakse palka. Teenistustasu suhtes ei kannu üliõpilaskond mingisuguseid kulusid. Need on ökonomi enese kanda, samati kui söögisaali ja köögi küte, valgustus jne. Küll on aga ökonomil tasuta kasutada ruumid ja nende sisseseade ning ka söögi- ja köögiriistad, kuid viimaste eest on ta vastutav, tähendab, ta peab need lahkumisel üle andma endises seisukorras.

kompetents ei näe ette suvist tööd. Küll tegi üliõpilaskonna juhatus otsuse, välja anda laulupeoks „Üliõpilaslehe“ erinumber, kuid et see oli ülesaatute raskustega seotud, siis jäi otsus teostamata.

Tuleks veel vaid nimetada, et juhatus tegi kevadel kõigile toimkondadele ülesandeks, koostada sügiseks toimkonna kodukorra projekti, mis tulevad vastuvõtmisele Edustuse sügise istangjärgu esimesil koosolekuil.

Üliõpilaskonna Raamatute Büroo

Nagu kõik meie üliõpilaskonna ettevõtted, nii näitab ka Raamatute Büroo ilmselt arengut. Kahjuks on ta siiski leidnud teenimatult vähest tarvitamist ja kasutamist. On tarbetu ja kahjulik maksa kauplustele suurt vahekasu oma kauka arvel. Kõnesolev üliõpilaskonna organ võtab ainult kuludeks vajaliku minimaalselt väikese protsendi.

Raamatute Büroo võtab tellimisi vastu igale poole. Saksamaalt tellitavate raamatute pealt saab teatava hinnaalanduse. Samati on võimaldatud igasuguste raamatute komisjonmüügile andmine. Büroo tasu neilt on ainult 5%. Komisjonmüügil olevate raamatute nimekirja on väljas ülikoolis ja üliõpilasmajas.

Büroo asub üliõpilasmajas kolmandal korral, avatud äripäeviti k. 4—5.

hävitust. Hamlet ei võitle tolle väliste saatusega. See nägematu põhjus, mis kõike juhib, asub tema enda hinge sügavamas põhjas. Sää! ta juurdub, sää! ta kasvab, sää! ta suuna osutab, mis sihis tuleb tegutseda Hamletil.

Hamletile on antud isa vaimult kanda raske ülesanne: kätte maksta julmi vennaroima eest. Ei oleks võinud juttu olla ülesande raskusest antiikaja draama käsitusviisilt: kangelane oleks tasunud järeloomõtlemata selle. Aga Hamlet ei ole julge helteen ega sõjakas-toores roomlane, Hamlet on uue ajajärgu vaimuimene, endine Wittenbergi ülikooli tudeng, intelligent.

Äärmise ettevaatlikkuse ja leidlikkusega sanmub ta oma kahtlustuste tõenduste jälil. Mõteteravus ja nupukus saadavad teda sel teel.

Kuid ta langeb oma enese hinge intelligenti ohvriks. Kogu draama on järkjärguline ja süstemaatiline töö paljastamine Hamleti poolt.

Hamlet alustab juurdlust oma enese initsiatiivil. Isa vaimu ilmutus tuleb tõeks teha, ja siis alles tasuda. Kui „hiirelõks“ oli avanud Klaudivse musta süü, ei sööstu Hamlet tapma kuningat, vaid ootab kohast silmapilku...

Alles endal tappev mürk rinnas surmab ta süüdlase.

*

Võib vaielda, kas „Hamlet“ kirjandusliku teosena on enam kui lavateosena.

Kindel on, et lavatööna ta leiab vaevalt kõrvutatavat oma ajajärgust. Üldinimikkude probleemide tõttu ta on saanud mõistetavaks igasuguses publikus. Ka meie publik on temaga

tutvunenud, varem korrad „Estoonias“, nüüd hooaja avatendusena „Vanemuises“.

„Hamleti“ režiis seisib „Püha Johanna“, „Messiina pruudi“ ja „Unenäomängu“ lavastuste kõrgusel. V. Meitus oli jällegi tõestanud, et kiire piltide vahetuspõrmugi eiriku draamaterviklust. Sideainena mõjusid otstarvet täitvalt fanfaarid ja muusika. Ehkki klassiline draama ei eelda erilist lavavõtete leidlikkust, oli lavastaja suutnud anda mõndagi omapärast joont. Nii esines Hamleti isa vaim üliõpilaskonna pikkuses ja valgustatud maskis. Lavastaja kätt oli eriti märgata liikumise korralduses ja selle kooskõlastamises, mis lõi tarvilise ärevusmeeleolu esimeses pildis, oli kombinatsioonirikas „hiirelõksu stseenis“ ja mõjus vägevana Ophelia matusel. Tänuikk

Edustuse koosolek.

20. septembril 1928. a. kell 21⁴⁵.

Ilmunud 19 esindajat.

Juhatab esimees ksv. Treufeldt.

Protokollib abikirjatoimetaja ksv. Häussler.

Päevakorras: 1) 1929/1930. aasta eelarve, 2) valimised, 3) läbirääkimised.

Koosolek algab rahulolematuste avaldustega, mis sihitud korrast kõrvalekaldumise vastu. Tehakse juhatusse etteheiteid, et eelarved ja projektid jõuavad alati liig hilja esindajale kätte (ksv. ksv. Usk ja Adams) esiteks, ja teiseks, et koosolekud ei alga kunagi väljakuulutatud ajal, vaid jäävad tavalikult hiljaks ja viibivad mõnikord õige kaua. See on esindajate, kui vanemate üliõpilaste, küllaltki kalli aja raiskamine (ksv. Adams). Etteheited leivad kokkuvõtte ksv. Adamsi järgmises ettepanekuis: 1) Edustuse koosolekud alaku väljakuulutatud ajal, 2) paljun-

dused (aruanded, eelarved, kavandid) saadetakse Edustuse liikmeile 3 × 24 tundi enne koosolekut.

1929/1930. a. eelarve.

Selle vastuvõtmiseks tarvitatakse tavalikku korda: eelarvet arutatakse esmalt üldiselt ning võetakse vastu §§-de kaupa. Üksikute §§-de esitamise puhul esinduvad järgmised vasturääkimised.

Teenistustasu: käsiraamatukogu hoidja, palk 20 kr. kuus, on esitotsa tarbetu, kuna raamatukogu on veel väike ja algastmel (ksv. Kukkur).

Majapidamine: majailustamiseks on ette nähtud liig suur summa (80 kr.), pealegi pole see summa turuhindadega põhjendatud. Samati on suur mitmesuguste kulude summa (99 kr.) (ksv. ksv. Kukkur, Roos).

Vallasvara: üliõpilasköögi riistade muretsemiseks nähakse ette liig palju (350 kr.). Igal aastal muretse-

takse juure ja ometi väheneb järjekindlalt üliõpilasköögis käijate arv (ksv. Häussler); portjee munder on ülearune, söögisaali seinakell liig kallilt (200 kr.) arvatud (ksv. Kukkur).

Ametisõidud (välisesindused): välisesinduste jaoks on eelarves ette nähtud liig suured summad (1060 kr.). See on liig. Kui meil midagi kodus pole tehtud, siis ei tee me ka välismaal midagi. CIE kongressile on tarbetu saata 2 esindajat. Teised maad võivad rohkem saata, kuid meie peame arvestama oma olusid (ksv. Usk). Ühest esindajast CIE kongressile on küllalt. Me peame silmas pidama, kas me esindajad suudavad seal midagi olulist korda saata. Senini pole märgata olnud mingeid tulemusi (ksv. Kukkur). Võiksime ju meilegi esindajaid saata, kuid need peaksid ise kandma pooled kulud. Et väljamaale saata, selle eest peab midagi ka maksma.

osa etendas mängus Vanemuise hea valguseeadeldus. Hamleti asetamine valguse koonusse stseenis Vaimuga ja emaga oli paratamata tarvilik. Kindlasti oleks tarvis olnud „hiirelõksustseenis“ kuninga nägu valgustada kiir-prožektoriga, seda vaheldumisi juhtides kord Hamletile, kord kuningale.

Kuna lavastus tervikuna tundus küpsena ja väljatöötatuna, osutas üksiku näitleja mäng teatud puudusi. Seda peamiselt Hamleti osas J. Pöder.

Hamletis on enam sisemist mängu, kui välist sõnade loopimist. Mängib ta ju kahte mängu, ühte — silmakirjalikku meelesegadust kuningapaari ja ta käsualuste silmis, teist — tõelist: oma enda mõtete ja juurdlustega.

Näitleja ülesanne on need mõle-

mad silmnähtavaks teha publikule. J. Pöderil ei läinud korda tarviliselt eraldada teeseldud vahekorda tõelisest.

Mängus Poloniusega avaldus ta kuidagi ennem hajameelsena kui hulluna. Sellevastu monoloogides tundus nõdrameelist varjundit, kus sapol, kibedusel, ironial ja valul oleks pidanud olema oma koht. Pöder pakkus ennast esimestes piltides üle, väsis liiga vara ja oli alles lõputseenides vastuvõetav. Mäng oli seega ebaökonomne. Ka segas tõlgitsust J. Pödrale omane lõõtsutav hingamine. Ühes „Hamleti“ arvustuses oli Pödra puudusena leitud paatose puudumine. Selle väitega ei saa keegi päri olla. Tuleb ainult arvesse võtta need erinevused, mis kategooriliselt eraldavad Shakespeare'i draamat antiik-tragöö-

diast. (Vaata ülalpool.) Kuningapaar — E. Türk — L. Reimann oli täiuslik omal kohal. Vahekorras isekeskis oleks pidanud vast enam soojust olema. Polonius mõjus humoristlikult, nagu see ka sobis. R. Ratasepp andis oma paremat. Ophelia osas pr. Suvorova suutis oma lüürlise, võib olla mitte tarvilise ulatusega häälega edasi anda õige peeneid hingelainetusi. Hullumeelsena mõjus kunstiliselt ja haaravalt.

Tervest reast rahuldavalt läbiviidud karakterosast paistis eriti silma hra Kurg hauakaevaja osas, milles ta loodus-filosoofi karakteristika õnelikult tabas. Maitsekad dekoratsioonid Haasilt ja hästi valitud muusika J. Simmilt süvendasid tragöödia meeleolu. **Br. Pärl.**

Ülejäänud §§ ei teeni vasturääkimisi, neist mõeldakse vaikides. Esitatuile tuuakse eelarve koostajate ja vastava toimikonna liikmete poolt vastuväitlusi, enamjaolt kaaluvaid, aga ka kaalutuid. Kaitsemised on siiski kõik sel määral intensiivsed, et suudavad läbi viia eelarve esitatud kujul. Küll peab siiski mõnna, et selle põhjustab päämiselt teine asjaolu, nimelt: praegune Edustus ei loe end küllalt ettenägevaks, et lõpukult kindlaks määrata järgmise Edustuse ainelisi tegevuspiire.

Arutuselolnud eelarve on pääjoontes järgmine.

1. Teenistustasu	Kr. 2725,—
2. Majapidamine	2488,68
3. Vallasvara	900,—
4. Ametisõidud	1160,—
5. Kantseleikulud	1285,—
6. Kultuurilised toetused	8466,30
7. Esituskulud	400,—
8. Ettenägemata kulud	575,12

Kokku Kr. 18000,—

See eelarve on sissetulekuist umbes 4000 krooni võrra suurem. Õppemaksude protsentidest saadav summakõigub

14000 kr. ümber, nii et järgmisil Edustusel seisab ees tugev kärpimine, mis küllaltki suurte raskustega seotud.

Valimised.

Edustusest on lahkund ksv. O. Mänd ja A. Akerman, mõlemad EÜS-i, ENÜS-i, ENÜS „Ilmatari“ ja EÜS „Huljehie“ rühmast. Nende asemele on kutsutud ksv. A. Reisner ja K. Lillimägi. Vabanend kohtadele valitakse: ksv. Lillimägi teiseks abisekretäriks, ksv. Reisner üldtoimikonna liikmeks.

„Valuküsimuslik“ üliõpilasköök.

Läbirääkimised pühendatakse seekord üliõpilasköögile. Need on küllaltki ägedad ja teravad. Järgnegu allpool mõned sõnavõttud selle kohta, välja jättes teravusi.

Ksv. Häussler. Üliõpilasköök on väga halvas seisukorras. Köögi tarvitajate arv kahaneb päev-päevalt. Ometi on me köök mitmeti soodustatud seisukorras. Kuid siiski on hinnad üliõpilasköögis võrdlemisi kallid ja toidu hulgad vähesed ja halvad. Eriti kallis on õhtueine. On olnud ka

juhtumisi, kus on antud täiesti alavääruslikke toite, mis võiksid tuua kokku puuteid tervishoiu politseiga. Üliõpilaskööki on võimalik parandusi tuua, kas praeguse ökonoomi vallandamisega või köögi uue alusele viimisega.

Ksv. Mägi. Ei taha siin ökonoomi kaitsta ega öelda, et köök oleks hääs korras. Et toidud halvemaks lähaks, selle kohta ma midagi öelda ei saa. Ksv. Häussleri andmed, esiti õhtusöögi hinna kohta, on aga täiesti valed. Halb asi on ka see, et köögis ei püsi teenijad, kuna neid üliõpilaste poolt haavatakse.

Ksv. Kull. Üliõpilasköök on tõesti valuküsimus. Paljud me kaasvõitlejad on sõõnd säääl. Ka mina olen käind säääl poolteist aastat, kuid tulemus on see, et ma sinna enam ei lähe. Küsimus on väärt, et teda tõsiselt kaaluda. Valime kasvõi komisjoni, kes neid asju uuriks.

Läbirääkimised mingisuguseile tegelekele tulemustele siiski ei viind. Algasid kuski ja lõppesid samati.

Koosolek lõpeb kell 24.

Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus.

Romain Rolland: TOLSTOI ELU.

Prantsuse keelest tõlkinud K. Martinson. Autori pildiga. 178 lk. Hind 2 kr.

Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus, Tartus 1928.

Kõik need, kes on lugenud Tolstoi „Sõda ja rahu“, ei saa vist ialgi unustada selle võib olla ilmakirjanduse kõige mõjuvama romaani veetlevust ja suurepärasust. Ja paljudki selle romaani kui ka teiste Tolstoi teoste lugejad on soovinud lähemalt ja põhjalikumalt tutvuda nende võimsate teoste looja eluga. Senini polnud see meil kohaste teoste puudusel võimalik.

Nüüd on Leo Tolstoi 100. sünnipäeva puhul ilmunud üks parem teos sel alal. See on Romain Rolland'i kuulud „Tolstoi elu“. Teos on Prantsusmaal ilmunud juba mõnetelstükümmes trükis ja tõlgitud saksa, soome, vene ja teistesse keeltesse. On vaevalt haaravamalt kirjutatud Tolstoi elulugu, mis annab ühtlasi täieliku, vaimuka ja selge ülevaate kõigi Tolstoi teoste üle.

Teotsemine teaduse ja kunstiga on ainult siis viljakas, kui see ei nõua endale mingit õigust, vaid ainult tunneb oma kohuseid. Ainult sellepärast, et ta tegevus on niisugune, et ta olemus on ohver, austab inimkond teda. Inimesed, kes on kutsutud teist teenima vaimutööga, kannatavad ikka selle töö täideviimisel: sest vaimuilm sünnitab ainult kannatustes ja piinades. Ohverdumine ja kannatamine, see on mõtleja ja kunstniku osa: sest ta siht on inimeste hüve. Inimesed on õnnatud, nad kannatavad, nad surevad; ei ole aega logelemiseks ja lõbutsemiseks. Mõtleja või kunstnik ei jää ialgi istuma Olümpose kõrgustikkudele, nagu me oleme harjunud uskuma: ta on alati ärevuses ja ärrituses. Ta peab otsustama ja ütleva seda, mis annab head inimestele, mis neid vabastab kannatustest, ja ta ei ole seda veel otsustanud, ta ei ole seda veel öelnud; ja homme on see võib olla juba hilja, ja ta sureb... See ei ole mitte seesinane, kes on üles kasvatanud ühes asutises, kus valmistatakse õpetatud mehi ja kunstnikke (tõtt öelda, tehakse seal teaduse ja kunsti hävitajaid); see ei ole mitte seesinane, kes saab diplomeid ja koha, kes on mõtleja ja kunstnik; see on see, kes oleks õnnelik, kui ta mitte ei mõtleks ega väljendaks seda, mis on pandud ta hingesse, kes aga sellest end lahutada ei saa, sest kaks äravõimatut jõudu ajavad teda selle juurde: ta sisemine tarve ja ta inimesearmastus. Ei ole ühtki täissõõnud, lõbutsejat, endaga rahul olevat kunstnikku.

Akadeemiline kroonika.

Üliõpilaste arvuline seis sügissemestril.

Käesoleva aasta 1. oktoobril oli üliõpilaste üldarv Tartus 4594, mis üksikute teaduskondade järgi jaguneb järgmiselt: usuteaduskonnas — 135, õigusteaduskonnas — 1068, majandusteadusk. — 961, arstiteadusk. — 430 (arstiteaduse üliõpilasi 294, kehakasvatuse osak. — 40, farmatseute 96), filosoofiateadusk. — 836, mat.-loodusteadusk. — 531, loomaarstiteadusk. — 134, põllumajandusteadusk. — 499.

Käesoleval semestril on immatrikuleeritud 859 üliõpilast. Esmakordselt sisseastujaid on registreeritud 645, endiseid üliõpilasi tagasi tulnud 214, sellega juurekasv üldsummas 859.

Teaduskondade järele on esmakordseid üliõpilasi tulnud (klambrites end. üliõpilased, kes tagasi tulnud) usuteadusk. 27 (4), õigusteadusk. 116 (65), majandust. 139 (42), arstitead. 34 (10), kehakasvatuse inst. 32 (6), rohut. 19 (5), fil. 133 (33), mat.-lood. 70 (21), loomaarst. 19 (7), põllumajand. 45 (18), metsaos. 11 (3).

Sugupoolte järele on esmakordsete seas mehi 381, naisi 264, endiste seas 161 meest ja 53 naist, nõnda siis täielik meeste ülekaal.

Rahvuse järele on esmakordsete seas eestlasi 527, sakslasi 39, juute 33, venelasi 30, lätlasi 7, rootslasi 3, teisi rahvusi (soomlasi, daanlasi, prantslasi, armeenlasi, liivlasi ja tatarlasi) igast üks.

Riigikondsuse järele on Eesti alamaid uute sisseastujate seas 511, Läti 15, kodakondsuseta 10, Saksa 5, Soome 2, Inglise 1, Vene 1.

Kristliku üliõpilasliidu ettekande nädal.

14. oktoobril algas Tartu ülikooli juures tegutsevate kristlikkude üliõpilasorganisatsioonide ja rühmituste eestvõttel ja Kristlikkude Üliõpilaste Maaimehikliku vaimlilise toetusel ettekandena nädal ristiusu päevaküsimuste kohta, mis kestab kuni 21. oktoobrini.

Nädala otstarve on ühendada kohalikke kristlikkude üliõpilaste koondisi, mida arvu poolest 9, ühiseks aktsiooniks ja äratada meie üliõpilaskonnas

huvi ilmavaate küsimuste lahenduse vastu ristiusu seisukohalt.

Õppeülesanded.

Eesti ja põhjamaade ajaloo õppetooli täitmine on ülikooli palvel haridusministeeriumi poolt lubatud kaheks aastaks edasi lükata.

Õppetool vabanes 1. oktoobril prof. A. R. Cederbergi lahkumisega. Õppetooli loengud on käesoleval semestril pandud cand. hist. Sildniku ja cand. hist. Sepa pääle.

Kirjanik J. Semper,

kes kevadel lõpetas ülikooli, peab käesoleval semestril ülikooli ülesandel pro-seminari poeetikas, 2 t. näd.

Prof. G. Suitsu proseminar ei suutnud enam vastu võtta kõiki soovijaid. Sellase aine usaldamine loova kirjaniku kätte on pedagoogiliselt õige õnnelik algatus.

Ülikooli ülesandel loevad

käesoleval semestril: lektor B. Pravdin Житие и творчество Гоголя — 2 t. näd. (eradots. S. Steini asemel) ja prof. J. Köpp — usuõpetuse metoodikat, 2 t. näd. (did.-metoodilise seminari vastuvõetud usuteadlastele).

Vastavate teaduskondade ülesandel loevad käesoleval poolaastal: eradots. dr. E. Krahn — potentsiaalteooriat, 3 t. näd., prof. H. Richter — loomaarstiteadusk. 3. sem. üliõpilastele histoloogiat 3 t., dr. A. Laas — eripatoloogiat, teraapiat ja diagnostikat, 2 t. ja juhatab sisehaiguste kliinikut 12 t., koduloomade sisehaigusi — 1 t. (agronoomidele), dots. J. Tomberg — koduloomade sünnitusabi — 1 t. (agronoomidele).

Ülikooli valitsuse ülesandel loevad veel dots. K. Müller — bilansside teooriat, 2 t. näd., eradots. dr. E. Faehlmann — eramajandusteaduse üldosa — 2 t. näd. ja juhatab eramajanduslist seminari, 2 t. nädalas.

Prof. M. Wittlich

juhatab käesoleval poolaastal praktikum põllumajanduslikus tehnoloogias 1 t. näd. (agronoomidele).

Eksaminõuded ikka suurenevad

Käesoleval semestril teostatakse õigusteaduskonna ja majandusosakonna õppekavade täiendus. Nende täienda-

tud õppekavade järele tehtakse osa seni kõrvalaineteks loetud aineid sunduslikuks, ehk fakultatiivselt sunduslikuks. Niisuguste ainetena oleks nimetada õigusteaduskonna üliõpilastele kriminalistika ja õigusteadusk. ning majandusosak. üliõpilastele Eesti ja rahvusvaheline kaubandusõigus. Võimalik, et nendes ainetes eksamineeritakse juba kõiki neid, kes tahavad teaduskonda lõpetada 1929. a. kevadel.

Prof. P. Kogerman jõudis tagasi.

Kauemat aega Põhja-Ameerika Ühendriikides Foundationi stipendiaadina viibind prof. Paul Kogerman on Tartu tagasi jõudnud ning oma ametikohuste täitmisele asunud. Peale muu on prof. Kogerman Ameerikast ühes toonud ülikooli press-pitseri, mis nüüdsest ajast peale diplomite ning teiste tähtsamate aktide väljaandmise juures tarvitusele võetakse.

Üliõpilasorganisatsioonidest.

Poola korp. „Polonia“ juubel.

Vene valitsuse ajal Tartus tegutsend ning Poola vabariigi iseseisvuse ajal Wilnosse üle kolind Poola üliõpilaste korporatsioon „Polonia“ pühitsetes 12.—14. oktoobr. s. a. oma 100 a. juubelit, millest osa võtma oli kutsutud ka Tartu ülikool.

Uus naiskorporatsioon.

Ülikooli valitsuse poolt registreeriti naiskorporatsioon — Sororitas „Oriens'i“ põhikiri, missugune korporatsioon koosneb vene ja nendest naisüliõpilasist, kellel üks vanematest on slaavi rahvusest.

Värvid: punakasroosa, hõbe ja sinine.

Ak. Kirjandusühing

alustas 7. oktoobril sügissemestri tegevuse ettekandekoosolekuga, kus esinesid prof. G. Suits ja üliõp. Paukson. 21. okt. on sama ühingu Tolstoi-koosolek prof. Stender-Peterseni j. t. kõnedega.

„Organiseerumate büroo“

pidas oma üldkoosolekut 12. okt. üliõpilasmajas. Kõnelesid ksv. ksv. Mihkla, Kukkur ja Häussler.

Stipendiumid.

Uus teaduslik stipendiaat.

Ülikooli valitsus kinnitas teaduslikuks stipendiaadiks, taimehaiguste alal

dr. Elmar Lepiku, asukohaga Zürichis.

Hra E. Lepik lõpetas 1926. a. Tartu ülikooli mag. bot. astmega, töötas hiljem prof. Bucholtzi juhatusel ja pärast taimehaiguste katsejaamas Raadil. 1926. a. asus Rockefeller'i stipendiaadina välismaale, kus ta ka doktori kraadi omandas.

Stipendiumi pikendati

teaduslikule stipendiaadile mag. Ferd. Leinbockile ja Paul Reimile.

Stipendiaat mag. O. Liiv (ajalugu)

on komandeeritud teaduslikuks otstarbeks üheks aastaks välismaale, Rootsimaaale, Soomemaale, Saksamaale ja Daanimaaale.

Mag. Liiv on juba kodumaalt lahkunud.

Välisstipendiaadiks

kinnitas ülikooli valitsus: stip. J. Vasari (ajalugu): 1.—30. sept. Lätimaale, 1. okt. — 1. veebr. 1929. a. Rootsimaaale ja 1. veebr. 1929. a. 4 kuuks Soomemaale.

Teadusl. stipendiaat J. Vaabel kodumaal.

Teaduslik stipendiaat J. Vaabel, kes ülikooli stipendiaadina pikemat aega Praagas, siis Pariisis finantsõiguse alal töötand, on kodumaale tagasi jõudnud.

Teaduslikuks stipendiaadiks

kinnitati mag. Siegfried Aaslava — Uue Testamendi alal ja mag. Peeter Rubel — agraarpoliitika ja ühistegevuse alal.

Tead. stip., mag. F. Leinbock

sõitis Prahasse, et seal käesoleval aastal ärarepeetavast rahvusvahelisest rahvalikkude kunstide kongressist osa võtta.

Haridusminist. pedagoogiline stipendium.

Haridusministeerium on määrand ped. stipendiumi à 30 kr. kuus stud. phil. Osv. Kukkurile, stud. math. Arnold Vihmannile ja stud. rer. silv. Arnold Mägarile ning kehakultuuri alal stud. Artur Palgile. Pedagoogilist stipendiumi pikendas haridusministeerium stud. phil. A. Vahkal-Vanikule kuni 1. veebr. 1929. a.

Ülikooli lõpetajate jooksev nimestik.

Käesoleval kevadel on ülikooli lõpetand järgmised üliõpilased:

Usuteaduskonnas: Siegfried Aaslava (mag. theol.), Richard Jõgis ja Jaan Muru.

Õigusteaduskonnas: Aleksander Lange (cum laude), Nikolai Metslov (cum laude), Burchard Gustav Salke (cum laude); Karl Florell, Oskar Hallik, Herbert Idell, Heinrich Keremann, Aug. Laos, Oskar Mänd, Roland zur Mühlen, Karl Nurk, Viktor Päts, Arnold Prenka (Brinka), Paul Randmets, Georg Adolf Stahlberg, Karl Talts, Rahel Treitelbaum, Herman Guido Valter, Märt Varik, Aug. Veber, Karl Gustav Vernik ja Johannes Viik.

Majandusteadusk.: Friedrich Andersohn, Aleks. Ärmann, Edvard Bötter, Erna Ehrenpreis, Theodor Enders, Johannes Lootsmann, Klaara Pakk, Johan Pilmann, Ida Pöder, Leonid Proses, Johannes Tagen, Alfred Tõnisson, Anita Vassil ja Aleks. Volkov.

Arstiteaduskonnas: arsti astmega: Nik Deseve, Cyjene Peetson-Koppelman, Harald Normann, Peeter Pisarev ja Anna Sink.

Mag. pharm. kraadiga: Herbert Esser, Margarethe Metz, Eduard Peterson, Hugo Sogenbits ja Arnold Stokkeby; rohuteaduse osakonna. — Karl Kirsfeldt ja Ella Võormann.

Filosoofiateadusk.: Daniel Palgil (mag. phil.), Dimitri Tsvetkov, (mag. phil.), Beate Else Tiling (mag. phil.), Paula Koppel (mag. phil.), Johannes Semper (mag. phil.), Ella Krull (germ. fil.), Aug. Meesaar (eesti keel), Rosalie Soom (eesti keel), Emma Liiv ja Leili Juurikas (germ. fil.). Feliks Kibbermann — mag. kraadiga, Margarethe Rosendorf — magistri kraadiga, Elsa Kase ja Selma Kuuse — inglise filoloogia alal, Leonhard Soonberg — kunstiajaloo alal ja Veera Vachmann-Serder — slaavi filoloogia alal.

Mat.-loodusteadusk.: August Kaalep (mag. chem.), Aleksei Oberpal (mag. chem.), Leonhard Tiganik (mag. chem.), Aleksander Sinka (mag. chem.), Heinrich Arro (keemia alal), Marta Elias ja Paul Lukin (loodustead. alal), Larissa Mjätšikov ja Kamilla Punson (botaanika).

Loomaarstiteadusk.: Oskar Kilgas ja Hans Zimmer — loomakarsti astmega.

Põllumajandusteadusk.: Peeter Ruubel (mag. agr. kraadiga), Hans Einer, Tõnis Kind, Ants Käsebier, Aug. Oja, Karl Pajos, Aug. Reinart (cum laude) ja Rud. Tamm.

Metsaosakonnas: Voldem. Mathiesen (c. laude) ja Johannes Vitsut.

Sügisel lõpetasid

Usuteaduskonnas — Jaan Maior, Friedrich Polakes ja Jaak Taul. Arstiteaduskonnas — Maria Aleksandrov ja Edgar Alfred Sööt. Filosoofiateadusk. — Minna Kiisemann ja Linda Lossman (ajaloo alal), Gustav Saar (Eesti ja üldise kirjanduse alal), Helene Seeberg-Elverfeldt (Inglise filoloogia alal), Aleksand. Vaigla (Eesti keel ja Eesti ning üldine kirjandus) ja Theodor-Michael Künnapas — magistri kraadiga (filosoofia alal). Loomaarstiteadusk. — Reinhold Dsenit (loomaarst). Õigusteaduskonnas — Konst. Kirsberg ja Johannes Eduard Ramm; majandusteaduse osakonnas — Paul Mägraken, Julius Norviit ja Paul Nikolai Pinnerdov.

Mat.-loodusteaduskonna lõpetajad.

Mat.-loodusteaduskonna täieliku kursuse lõpetamise järele tunnistati teaduskonna lõpetanuks: matemaatika alal: Ervin Limberg, Karl Veinmann, Evald Mälson, August Seitam; loodusteaduse alal: Klaara Piilberg; keemia alal: Boris Embrich, Tatjana Fomina, Archibald Lange, Ed. Miljan, Joh. Pervik, Eleonore Stürmer, Boris Vallander, Viktor Lebedev.

Vastavalt ülikooli valitsuse koosoleku otsusele 28. sept. k. a. on tunnustatud ülikooli lõpetanuks: usuteaduskonnas — Jaan Konsin, — õigusteaduskonnas: Gunnar Beipmann (cum laude), Morduch Judeikin (cum laude), Harry Siemann (cum laude), Mihkel Enno, Karl Hannus, Arnold Insler, Leonid Kahkra, Voldemar Klaus, Artur Klaving, Aug. Vold. Koschemäkin, Sergei Kuresson, Valter Lanenbek, Elmar Lehtmets, Edgar Lüüs, Johan Matson, Veliks Ojandi (Sunduk), Olev Reinthal, Eduard Sillasoo, Siegfried Tisler, Johannes Tuul, Paul Vassil, Jaan Vinemann (Vennemann), Albert Vilms ja Imant Urm; majandusteaduskonnas: Evald Grau, Anatoli Feofanov, Artur Pedajas, Lydia Tominas (Reinthal), Friedrich Vismann.

Teaduslikud kraadid.

Äpardund promotsoon.

Cand. phil. Sergei Stein, kes maikeus kaitses oma väitekirja „Пушкинь и Гофманъ“ ja kelle töö põhjaliku ar-

vastuse osaliseks sai, on loobund dr. phil. kraadi nõudlustest ja väitekirja ise tagasi võtnud. Kuna hra Stein on lahkund Tartust ja kolind Riiga, siis on tema vabastatud käesoleval poolaastal Slaavi filoloogia eradotsendi kohustustest. Tema sügissemestrilise õppeülesande täitmine on pandud vene keele lektori pääle.

Dr. med. diplomid

on ülikooli valitsus otsustanud välja anda arstidele Ulrich Karell'ile ja arst Evald Kirmann'ile, kes 16. mail oma väitekirjad arstiteaduskonna avalikul koosolekul rahuldavalt kaitsnud.

Samuti otsustati eradotsent hra W. Freymann'ile doctor philosophiae diplom välja anda, kes oli kevadel edukalt kaitsnud oma väitekirja Plaato filosoofia üle.

Dr. phil. nat kraadi vääriliseks

tunnistati mag. min. Armin Öpik, kes mat.-loodusteaduskonna avalikul koosolekul 28. apr. s. a. oma doktoriväitekirja: „Die Inseln Odensholm und Rogö“ rahuldavalt kaitsnud.

Dr. phil. nat A. Öpik eksamineeris sügissemestril mat.-loodusteaduskonna üliõpilasi geoloogias ja paleontoloogias.

Uus õigusteaduse magister.

Ülikooli teaduslik stipendiaat hra Nik. Kaasik, kes vastavad eksamid õiendand ning magistritöö: „Ulgumere politsei“ esitand, on tunnustatud mag. juris kraadi vääriliseks.

Kehalise kasvatus osakonna praktikumite maks.

Arstiteaduskonna esitisel määras ülikooli valitsus kehalise kasvatus osakonna üliõpilastele praktiliste tööde maksuks võimlemise ja kergejõustiku alal 5 krooni poolaastas.

Otsus kinnitati neil päevil haridusministeeriumi poolt vastavalt ülikooli valitsuse esitisele.

Esiloengud matemaatika-loodusteaduskonnas.

Sügissemestri alul esinesid mat.-loodusteaduskonna uued dotsendid esiloengutega.

17. sept. oli matemaatika eradotsendi E. Krahn'i dr. phil. (Göttingen), esiloeng teemile „Potentsiaalteooria läheteoht ja probleemiseade“.

18. sept. oli matemaatika dotsent J. Nuud dr. phil. nat. (Tartu), esiloeng teemile „Matemaatilise mõtlemise objektidest“.

20. sept. oli geoloogia eradotsendi P. V. Thomson'i dr. rer. nat. (Riia), esiloeng teemile „Soogeoloogia põhiprobleemid“.

Ametisse kinnitused, muudetud j. m. s.

Kehalise kasvatus instituudi

juure on eriainete õpetajaks kinnitatud herrad A. Kalamees, E. Rosenblatt, E. Hindberg (praktilika alal) ja dr. med. B. Jürgens, keda ülikooli valitsus kinnitas kehalise kasvatus instituudi ajutiseks juhatajaks.

Ülikooli teenistusest lahkusid

anatoomia instituudi prosector dr. R. Villem, naistekliiniku assistent dr. K. Kook, vaimuhaiguste kliiniku assistendid dr. H. Viinapuu ja dr. B. Saarson, metsakasvatuse kabineti noorem assistent Voldemar Mathiesen ja loomaarstiteaduskonna patoloogilise anatoomia kab. assistendi k. t. stud. Reinhold Dsenit. Ametist lahkus ka lastekliiniku noorem assistent Selma Kask, arvates 1. septembrist.

Haridusminister on kinnitanud

ülikooli nõukogu ettepanekul prof. N. Maim'i korraliseks professoriks, dr. O. Seesemann'i — Uue Testamendi korr. professoriks, dr. E. Rootsi — zoohügieeni ja loomatoitmise dotsendiks 3 a. ja loomaarst J. Tomberg'i — kirurgia dotsendi k. t. 3 a.

Ametisse kinnitati

dr. Raif Meder — naistekliiniku nooremaks assistendiks, dr. Nik. Born — valmuhaigete kliiniku nooremaks assistendiks, mag. H. Sogenbits — farm. keemia instituudi vanemaks assistendiks, dr. E. Köögerdal — bakterioloogia kabineti vanemaks assistendiks, dr. G. Rooks — koht. arstiteaduse instituudi vanemaks assistendiks, stud. E. Piipenberg — geogr. kab. aj. abijõuks, hra G. Sumakov — zooloogia inst. aj. abijõuks, stud. A. Timpmann ja A. Ohu — met. obs. aj. abijõudeks, stud. S. Jefimova — bot. inst.

aj. abijõuks, stud. J. Põllumann — org. keemia lab. noor. assist. k. t., V. Koern — füüsika inst. aj. abijõuks, P. Simberg — tähetorni aj. abijõuks, stud. theol. M. Voiman — usuteadusk. raamatukogu korraldajaks, mag. L. Tiganik — füüsikal. keemia lab. aj. abijõuks.

Ülikooli valitsus kinnitas haavakliiniku vanema assistendi, dr. med. H. Karelli samasse ametisse 4 aastaks edasi, arst Arnold Reimann'i — lastekliiniku nooremaks assistendiks, kõrva-, nina- ja kurguhaiguste polikliiniku noorema assistendi, dr. E. Treiberg'i — samasse ametisse kaheks aastaks edasi, stud. med. Hermann Kienast — operatiiv-kirurgia kab. noorema assistendi k. t., drnd. med. Renata Beckmann'i — füsioloogia-inst. nooremaks assistendiks ja loomatoitmise kabineti nooremaks assistendiks.

Ajut. abijõud.

Loomaarstiteaduskonna patoloogilise anatoomia instituudi aj. abijõuna on kinnitatud stud. med. A. Undritz eksperimentaal-psühholoogia laboratoriumi aj. abijõuks — stud. E. Bakis, kunstiajaloo kab. aj. abijõuks — mag. V. Vaga, eesti keele alal — hra E. Nurm; stud. zool. Joh. Klein — zooloogia instituudi aj. noorema assistendi k. t., stud. zool. Hans Mühlberg — sama instituudi aj. abijõuks, stud. chem. E. Krusenberga mineraloogia kab. aj. abijõuks vet. A. Undritz — ning metsateadlane Paul Reim metsakasvatuse kab. nooremaks assistendiks.

Dots. A. Tammekann

kinnitati geoloogia kab. ja muuseumi ning mineraloogia kabineti aj. juhatajaks.

Teenistusaeg pikendati

mineraloogia kab. vanemale assistendile cand. K. Duhmbergile, tehnoloogia laboratoriumi vanemale assistendile mag. H. Sossile, geoloogia k. b. aj. noorema assistendi k. t. stud. K. Orvikule, ehitusõpetuse kab. abijõule stud. A. Krusenberg'ile, tai-mefüsioloogia laboratoriumi noorema assistendi k. t. Joh. Talts'ile.

Vastutav ja peatoimetaja: Ed. Roos. Toimetuse sekretär: V. Adams. Liikmed: A. Marmor, H. Raudsepp. Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

Kõige suuremas ja maitserikkamas valikus

kodumaa ja inglise vabrikute

kasuka

palitu

jope

ülikonna

püksi

riiet

DAAMIDELE

moodsaid mantli riideid ja mantli plüüshisid, kraenahku ja igasuguseid voodriideid, villast ja puuvillast vatti.

Kõik kaubad otseteel vabrikutest.

* Hinnad väljaspool igat võistlust *

M. JÄNES' e suuräri

Tartus, Kaubahoov 11/12, kõnetr. 591.

Inglise kalevi äri
S. PALEY
LONDON

Tallinna osakond
Viru nr. 23

*

Soovitab suures valikus praegu Inglismaalt kohale jõudnud moodsamais mustreis ülikonna-, palitu- ja smokingiriideid.

ÜLIÕPILASTELE HINNAALANDUS.

Kellakauplus ja parandustöökoda

J. VÄRK Promenadi t.
nr. 9.

Soovitab:

paremate Schweitsi vabrikute sein-, laua-, tasku- ja käekellasad; kella õige käigu kui ka headuse eest täielik vastutus. Paranduseks võetakse kõiksugu ajanaätajad kellad. Kuld ja hõbe parandustööd ja tellimised, töö tehakse asjatundlikult, hästi ja odavasti.

Saapatööstus ja -kauplus

A. JOSSET,

asut. 1895. a. :: Tartus, Küüni t. 4.

Soovitab jalanõusid kõrges headuses ning täieliku vastutusega töö eest.

ED. PIKKAND'i
peenmehaanika töökoda

Tartus, Gildi tän. 3.

Tähtis kõigile õppeasutustele ja seltsidele.

Valmistan: esimesena Eestis täiesti uuetüübilisi GLOBOSKOOPE, mis võimaldavad käsitada piiramata suuruses raamatuid, kaarte ja atlaseid.

Mikroprojektsioonid, diafilmapparaate ja projekts.-laternaid

Projektsioonlaternates võib tarvitada vertikaal- kui ka horisontaallampe; kõik uued konstruktsioonid, mis juba paljude õppeasutuste poolt heaks kiidetud. — Koolidele kõiksugu õppevahendeid mehaanika, füüsika ja teiste alal. Parandan: Päevapildi aparate, grammofone, binokleid, pikksilmi, mikroskoobe j. n. e. Töö kiire ja korralik.

Graveerimise alal igasugu graveerimise tööd täiesti vilunud graveerija kaastegevusel ning juhatusel.

MOE-, PUDU- ja PESU'ARI VENN. LEPP

**Tartus,
Kaubahoov nr. 2 :: Kõnetr. 4-81.**

*

Alaliselt suur valik:

värvilisi ja valgeid triiksärke, kraesid, manshette, kaelasidemeid, siidikaelashalle, trakse, kindaid, sukki, sokke, meester. ja naister. pesu, koetud vill. naister. jakke ja veste, laste ja spordikostüüme, pitse, pesatse ja kõiksuguseid hooaja moe-, pudu- ja pesukaupu.

*

Vihmavarje. :: Jalutuskeppe.

**Villast lõnga rohkeis värves.
D. M. C. ja C. B. käsitööniite.
Võimlemise- ja hommikkingi.**

**Igasugune korralik auruga
riietevoltimine.**

Müük suurel ja väikesel arvul.

Üliõpilastele 5-10% hinnaalandust!

!!! ÜLIÕPILASED !!!
TEILE ERILISED OSTUSOODUSTUSED

A
S
U
T
·
1
9
0
0

A
·
P
Ä
S
U
K
E
S
E

A
S
U
T
·
1
9
0
0

PESU-, MOE- JA PUDUÄRIS
TARTU, PROMEN. 2. / TEL. 5-55.

Viimasel ajal laos ka odavhinnalised kaubad.